

Inhoudsopgave

1. Abstract
2. Onderzoeksplan
3. Vooronderzoek
4. Inventaris van bermmonumenten in Limburg
5. Interview met oprichters van bermmonumenten en voorbijgangers
6. Conclusie
7. Didactisch pakket, niveau 1ste graad B
8. Bibliografie

1. Abstract

Een bermmonument is een gedenkteken langs de weg voor een ter plekke omgekomen verkeersslachtoffer. Bermmonumenten zie je meer en meer verschijnen in het straatbeeld. Bermmonumenten zijn het initiatief van nabestaanden en vrienden van het slachtoffer. Vaak wordt zo'n monument nog jarenlang onderhouden en voorzien van bloemen. Meestal gaat het om relatief jonge mensen. Het inrichten van een bermmonument kan voor de nabestaanden een onderdeel van de rouwverwerking zijn.

Als studente godsdienst - Project Kunstvakken, wilde ik een onderzoek doen naar de boodschap van de bermmonumenten en dit vooral in Limburg. Waarom er precies bermmonumenten geplaatst worden, of bermmonumenten het rouwproces gemakkelijker maakt voor de nabestaanden en wat het met de voorbijgangers doet.

In mijn eindwerk heb ik mij toegespitst op vijf fases. Eerst heb ik een vooronderzoek gedaan op het internet, in de literatuur en via personen die zich met bermrouw bezig houden om informatie te verzamelen over bermmonumenten. Dan heb ik een inventaris gemaakt van bermmonumenten in de 44 gemeenten van Limburg. Nadien heb ik enkele nabestaanden geïnterviewd die een bermmonument geplaatst hebben naar aanleiding van een ongeval. Ik heb slechts twee personen gevonden die zich geroepen voelden hun verhaal te vertellen. Ook heb ik voorbijgangers geïnterviewd om te weten te komen hoe zij zich er bij voelen. Hierover heb ik een conclusie geformuleerd. Vervolgens heb ik een didactisch pakket uitgewerkt over bermmonumenten voor de B-stroom op een middelbare school.

Het onderzoeksvraag van mijn bachelorproef luidt: Welke plaats neemt het bermmonument in, bij het rouwproces van nabestaanden?

Deze onderzoeksvraag kan als volgt beantwoord worden:

Na het literatuuronderzoek, de inventaris van bermmonumenten in Limburg en interviews van onderhouders en voorbijgangers van bermmonumenten, heb ik vastgesteld dat de intensiteit van rouw van persoon tot persoon af hangt. De oprichting van een bermmonument markeert de plaats waar iemand is omgekomen of waar iemand het laatst in leven was. Een betekenisloze plaats krijgt hierdoor een intense en persoonlijke betekenis. De plaats van het bermmonument speelt een belangrijke rol in het rouwproces. Het bermmonument gaat zelfs belangrijker worden dan het graf van het verkeersslachtoffer. De nabestaanden vinden troost bij het bermmonument, want daar is hun geliefde voor het laatst (in leven) geweest. Deze plek blijft bestaan als herinnering met authentieke uitingen van familie, vrienden, klasgenoten en kennissen.

Uit de enkele interviews met nabestaanden en oprichters van bermmonumenten, heb ik vernomen dat ook zij het bermmonument geplaatst hebben om als teken aan te geven hoe gevaarlijk het daar was, en als teken dat het leven van hun kind daar eindigde. Ook is de plaats van het bermmonument erg belangrijk voor de nabestaanden omdat het een plaats is van herinnering, verwerking en troost. Dit komt overeen met de informatie vanuit internet, literatuur en de informanten Tony Oost en Mirjam Klaassens.

2. Onderzoeksplan

Een bermmonument is een gedenkteken langs de weg voor een ter plekke omgekomen verkeersslachtoffer. Bermmonumenten zie je meer en meer verschijnen in het straatbeeld. Bermmonumenten zijn het initiatief van nabestaanden en vrienden van het slachtoffer. Vaak wordt zo'n monument nog jarenlang onderhouden en voorzien van bloemen. Meestal gaat het om relatief jonge mensen. Het inrichten van een bermmonument kan voor de nabestaanden een onderdeel van de rouwverwerking zijn.

Als studente godsdienst - Project Kunstvakken, wilde ik een onderzoek doen naar de boodschap van de bermmonumenten en dit vooral in Limburg. Waarom er precies bermmonumenten geplaatst worden, of bermmonumenten het rouwproces gemakkelijker maakt voor de nabestaanden en wat het met de voorbijgangers doet.

In mijn eindwerk heb ik mij toegespitst op vijf fases. Eerst heb ik een vooronderzoek gedaan op het internet, in de literatuur en via personen die zich met bermrouw bezig houden om informatie te verzamelen over bermmonumenten. Dan heb ik een inventaris gemaakt van bermmonumenten in de 44 gemeenten van Limburg. Nadien heb ik enkele nabestaanden geïnterviewd die een bermmonument geplaatst hebben naar aanleiding van een ongeval. Ik heb slechts twee personen gevonden die zich geroepen voelden hun verhaal te vertellen. Ook heb ik voorbijgangers geïnterviewd om te weten te komen hoe zij zich er bij voelen. Hierover heb ik een conclusie geformuleerd. Vervolgens heb ik een didactisch pakket uitgewerkt over bermmonumenten voor de B-stroom op een middelbare school.

Het onderzoeksvraag van mijn bachelorproef luidt: Welke plaats neemt het bermmonument in, bij het rouwproces van nabestaanden?

3. Vooronderzoek

Rouwen na een verkeersongeval

Vaak staan we niet meer stil bij het menselijk leed dat achter de berichtgeving van een dodelijk ongeval schuilt. Een dodelijk verkeersongeval gooit het leven, het gezin en zijn onmiddellijke omgeving totaal overhoop. De nabestaanden worden geconfronteerd met de dood van een dierbare. Rouw wordt deel van hun leven. Rouw ten gevolge van een verkeersongeval is een complex en energievretend gebeuren. Er komen zoveel praktische regelingen bovenop het gewone rouwproces dat het bijzonder moeilijk en vermoeiend is om de draad in het leven terug op te pakken (Vanden Abbeele, 2004).

Bermmonumenten als erfgoed

Onder cultureel erfgoed wordt verstaan: wat door vorige generaties is gebouwd of gemaakt en wat nu nog bestaat en tegenwoordig monumentale of museale waarde heeft. De talen, verhalen en legendes, lokale muziek, volksdans, feesten, verenigingen, rituelen, van een bepaalde streek of cultuur, en die waardevol worden geacht om te bewaren. Ook het traditioneel vakmanschap waaronder van oudsher gebruikte methoden van textielbewerking en overgeleverde patronen en schema's in de decoratieve kunst (weefkunst, keramiek, houtbewerking) en de bouwkunst. Door contact met dit erfgoed krijgen de huidige generaties een beeld hoe mensen vroeger geleefd moet hebben. Cultureel erfgoed is van belang voor de identiteit van een samenleving. In tijden van nood kunnen liederen, teksten en kunstwerken een houvast zijn, die troost biedt en hoop. Cultureel erfgoed versterkt het cultureel en historisch zelfbewustzijn. Monumenten en kunstschaten maken een gedeeld verleden zichtbaar en versterken daarmee de nationale identiteit.

Erfgoed is niet enkel iets dat in het verleden voortgebracht werd, maar het wordt ook in het heden aangebracht als 'verhaal' over het verleden. Een belangrijk doel van erfgoed kan zijn om betekenis te geven aan de plek waar het staat. Een bermmonument markeert een voorheen betekenisloze plek (de wegberm) waar een dodelijk ongeval plaatsgevonden heeft. Daarmee geven de oprichters van het monument betekenis aan die plek. Het monument is een verhaal op zich over een gebeurtenis en een persoon in het verleden (Groote & Klaassens, 2012)

Wetgeving

Bermmonumenten zijn onderdeel van processen van spontane herdenking. Het spontane zit daarin dat ze opgericht worden zonder het tussenkomst van de Staat en de Kerk. Het zijn dus geen officiële monumenten. Het spontane karakter hiervan kan ook verloren gaan doordat het publiek zich meer bewust wordt van de plek en wat daar herdacht wordt.

Bij de Dienst Vergunningen van Afdeling Ruimtelijke Ordening en Woonbeleid van de stad Genk heb ik nagevraagd of er een wetgeving bestaat rond het plaatsen van (rouw)bermmonumenten. Er bestaat geen specifieke regelgeving in de stad Genk hierover. Aangezien dergelijke monumenten meestal spontaan ontstaan, worden ze 'gedoogd'. Ook op Vlaams niveau bestaat er geen regelgeving over.

Afdeling ROW, dienst Planning

Er wordt er doorgaans geen toestemming gevraagd voor het plaatsen van 'bermmonumenten', hoewel ze strikt genomen wel vallen onder het toepassingsgebied van ons gemeentelijk politiereglement met betrekking tot inname openbaar domein (zie bijlage) met name.

Artikel 3:

Niemand mag zonder schriftelijke vergunning van de burgemeester of zijn gevolmachtigde het openbaar domein innemen voor het plaatsen van eender welke constructie.

...

Ook andere innames van het openbaar domein, die in regel buiten de vergunningsplicht vallen van het decreet op de ruimtelijke ordening en de bijhorende uitvoeringsbesluiten, maar wel onder de 'politieverordening betreffende de innamevergunning en het in gebruik nemen van het openbaar domein' van de stad Genk, zijn onderworpen aan de voorwaarden zoals bepaald in deze verordening.

Ingeval het een constructie betreft langs een gewestweg, moet voorafgaand een vergunning worden bekomen van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, administratie Wegeninfrastructuur en Verkeer. Wanneer de inname aan een gewestweg wordt aangevraagd, zal het stadsbestuur ook het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, afdeling Wegen en Verkeer om advies en deze vergunning vragen. In dit geval dient de aanvrager rekening te houden met een termijn van minstens twee (extra) maanden voor het verkrijgen van dit noodzakelijke advies.

Artikel 14

De inrichtingen worden in principe op geen enkele manier bevestigd, gekoppeld, aangesloten aan of gesteund door openbare of andere private eigendommen of openbare nutsvoorzieningen. Ze mogen geen schade veroorzaken aan openbare- of privé-eigendommen, noch hinder of gevaar vormen voor personen en/of voertuigen.

Artikel 36

De plaatsing van vergunde constructies moet gebeuren binnen de aangeduide zone van het bij de vergunning gevoegde inplantingplan.

De materialen/constructies dienen zodanig geplaatst te worden dat deze de minste hinder vormen voor de voetgangers of in voorkomend geval voor alle andere weggebruikers.

Afdeling ROW, dienst vergunningen en handhaving

In bijlage het vrijstellingenbesluit van de vergunningsplicht. Of het al dan niet nodig is om een stedenbouwkundige vergunning aan te vragen kan men hierin terugvinden. Het plaatsen van dergelijke bermmonumenten op privé domeinen is enkel vrijgesteld van aanvraag tot stedenbouwkundige vergunning als het wordt opgericht op maximum 30m van een VERGUND gebouw. In alle andere gevallen moet er een aanvraag tot stedenbouwkundige vergunning worden ingediend.

Bovenstaand zijn de algemene voorschriften uit de VLAAMSE CODEX RUIMTELIJK ORDENING.

Er moet echter altijd eerst gecontroleerd worden of er op het perceel plaatselijke voorschriften gelden vb verkavelingsvoorschriften, BPA,..... Indien dit het geval is zijn deze plaatselijke voorschriften steeds van toepassing.

Als er twijfel bestaat kan er altijd contact opgenomen worden met de DIENST VERGUNNING EN HANDHAVING van de stad.

Dienst Mobiliteit neemt in concreto bij de aanvraag om een SAVE-bord te plaatsen over het algemeen volgend standpunt in: "...adviseert om hier niet op in te gaan omdat wij vinden dat de plaatsing ervan het subjectief non-veiligheidsgevoel vergroot."

(Reulens, Dhoore & Engels, 2012)

Plaatsen van een bermmonument

Hoe jonger het slachtoffer, hoe groter de kans dat er een bermmonument voor hem of haar opgericht wordt. De vormgeving van de bermmonumenten maakt het mogelijk om de individuele identiteit en levensstijl van het slachtoffer te verbeelden en op die manier het slachtoffer door te laten leven in gedachten van nabestaanden en voorbijgangers. Men plaatst een bermmonument om uitdrukking te geven aan persoonlijke droefheid en aan een

gevoel van verbondenheid. Er zijn enkelen die aanvraag doen aan de gemeente om het te plaatsen, maar het gebeurt vooral spontaan. Men wil een symbolische handeling verrichten. Op de plaats waar een ongeval gebeurd is, wil men een soort van reiniging ondergaan. Deze reiniging is fysiek en vaak spiritueel van aard. Zo ontstaat er spontaan een bescheiden ceremoniële bijeenkomst om de schok te verwerken, wetende dat het openbare leven ook weer doorgaat. Deze spontane daad gebeurt met de daarbij horende vergankelijke attributen zoals bloemen, briefjes, kruisjes... Deze plek blijft bestaan als herinnering met authentieke uitingen van familie, vrienden, klasgenoten en kennissen (Mulder, 2011).

Bermmonumenten: plekken om naar om te kijken

Mirjam Klaassens heeft wetenschappelijk onderzoek gevoerd naar plaatsen van dood en herdenking. Haar onderzoek is gebaseerd op de onbekendheid en de taboesfeer rondom deze plaatsen. Door haar werk wordt duidelijk hoe belangrijk meer inzicht is voor de ritueelbegeleider in de praktijk.

De oprichting van een bermmonument markeert de plaats waar iemand is omgekomen of waar iemand het laatst in leven was. Een betekenisloze plaats krijgt een intense en persoonlijke betekenis. Mirjam Klaassens, Peter Groote en Paulus P.P. Huigen hebben een databestand opgebouwd van meer dan 300 bermmonumenten in Nederland. Van zoveel mogelijk van die monumenten hebben ze gegevens achterhaald over de slachtoffers, de aard van het ongeval en het monument zelf. Vanuit die gegevens hebben zij een antwoord proberen te formuleren op vragen als voor wie bermmonumenten opgericht worden, welke vorm zij krijgen en van wanneer ze dateren. Deze kwantitatieve analyse hebben zij aangevuld met kwalitatieve interviews met 24 oprichters van een bermmonument.

Uit hun studie blijkt dat een bermmonument steeds een centrale plek in de oprichters hun leven inneemt. Het bermmonument is letterlijk alleen op zijn plaats op de plek van het ongeval. Het markeert een plaats die voor de nabestaanden een speciale en in sommige gevallen zelfs een spirituele betekenis heeft. De bermmonumenten zijn niet alleen heilig voor familie en vrienden van het slachtoffer, maar ook voor anderen. De meeste oprichters van een bermmonument bezoeken het regelmatig. Het onderhoud van een bermmonument is ook belangrijk voor de oprichters, zo krijgen zij het gevoel dat ze nog wat voor de overledene kunnen doen. Sommige oprichters besteden extra aandacht aan de decoratie op 'speciale' dagen, zoals de geboorte- en sterftedatum van het slachtoffer. Er zijn zelfs rituelen aan een bermmonument verbonden zoals de overledene begroeten door te knippen met de autolampen of door te toeteren. Bermmonumenten kunnen echter ook wraakgevoelens uitdrukken, zoals het bermmonument mooi opvallend te houden, omdat je geen spijtbetuiging krijgt. Het belangrijkste voor de oprichters en nabestaanden is dat het slachtoffer op de plaats van het bermmonument voor het laatst geweest is, men wil ook laten zien dat op die plek iets heel ergs is gebeurd. De precieze plek is van groot belang, want het gaat om die plek, niet ergens anders. Een algemeen monument voor verkeersslachtoffers zou daarom bermmonumenten niet kunnen vervangen, omdat het niet op de uiteenlopende plaatsen kan staan waar de nabestaanden hun dierbare hebben verloren. Men kan dus een onderscheid maken tussen spontane en permanente monumenten.

Het oprichten, bezoeken en onderhouden van een bermmonument is voor de oprichters een manier om met de dood van hun dierbare om te gaan, een manier om hun verlies te verwerken. Deze activiteit is onderdeel geworden van een effectief ritueel en heeft een centrale plaats in het verwerkingsproces gekregen. Ondanks de focus op juist die plek, is de invulling van het herdenken heel divers. Het lijkt vooral een uitdrukking van het persoonlijke karakter van de overledene. In hun vormgeving benadrukken Nederlandse bermmonumenten vooral het 'slechte' en daarmee het onaanvaardbare karakter van dit sterven. De slachtoffers waren volgens de gangbare opvattingen te jong om te sterven en te kwetsbaar om een zo 'harde' dood te ondergaan. De nabestaanden kunnen het overlijden

gemakkelijker aanvaarden wanneer ze zich kunnen uiten door middel van een bermmonument (Klaassens, Groote & Huigen, 2008).

Het verhaal achter de herdenkingstekens langs de kant van de weg

Verschillende nabestaanden van slachtoffers waarvoor een bermmonument is opgericht, doen hun verhaal. Hieruit blijkt dat men bij een zelfdoding het bermmonument geplaatst heeft om het slachtoffer op dit plekje zichtbaar te houden en om dit thema meer bespreekbaar te maken. Bij een verkeersongeval heeft men het bermmonument geplaatst zodat ze nooit vergeten worden en om meer controles en zwaardere straffen te laten invoeren. Bij een ander verkeersongeval heeft men het bermmonument geplaatst omdat het een gewoonte is tegenwoordig, maar ook om het slachtoffer te gedenken en als teken voor andere weggebruikers dat het daar gevaarlijk is. Bij een ander ongeluk heeft men het bermmonument geplaatst op de plek waar de nabestaanden het slachtoffer gevonden hebben, door dat kruisje lijkt het slachtoffer nog een beetje te leven. Bij een ander accident heeft men het bermmonument geplaatst omdat dit de dood van het slachtoffer toch wat zin geeft. Men vindt het bermmonument belangrijker dan het graf van het slachtoffer. Men voelt meer leven bij het bermmonument dan op het kerkhof (GOED GEVOEL, 2012).

Bermmonumenten als materiële uitdrukking van veranderende rouwcultuur

In Nederland is rouw vrijwel dagelijks aanwezig in de openbare ruimte. Het is meestal verbonden met de plek waar iemand de dood heeft gevonden, soms op een andere, voor de nabestaanden, betekenisvolle locatie. Maar altijd is het rouw die uit deze gedenkplekken spreekt, specifiek verbonden met een onverwacht en voortijdig verlies. Daarmee is niet gezegd dat deze rouw eenduidig is: zoals de meeste emoties bestaat ook rouw uit gemengde gevoelens. De verhalen van verlies die uit de gedenkplekken spreken laten zien welke gevoelens hierbij zoal meespelen: verdriet, woede, berusting, verbittering, liefde, verontwaardiging. Hoe mensen in hun persoonlijk leven met een dergelijk verlies omgaan en wat rouw op het individuele niveau betekent is echter niet het onderwerp van deze bijdrage. In de afgelopen twintig jaar is het in Nederland steeds vanzelfsprekender geworden om slachtoffers van een voortijdige en onnatuurlijke dood door middel van gedenkplekken, stille tochten of waken in het publieke domein te herdenken. Dit wordt het 'nieuwe publieke rouwen' genoemd (Stengs, 2012).

Onderzoekers

Tony Oost is een archeoloog. Hij heeft zich altijd al geïnteresseerd in de dood. In 2007 is hij begonnen met krantenknipsels bij te houden van verkeersongevallen, (zelf)moord... waarbij een bermmonument ontstaan is. Hiernaar ging hij op zoek en nam hij een foto van het bermmonument. Hij heeft maar liefst 750 krantenknipsels en foto's.

In de artikels van Faro tijdschrift over cultureel erfgoed, jaargang 5 nummer 3 'Rouwmo(nu)menten in de publieke ruimte' p. 86-98 en Post factum Jaarboek voor Geschiedenis en Volkskunde, jaarboek 1, 2009 'Bermmonumenten in Antwerpen, een aanzet' p. 33-76, heb ik Tony Oost zijn e-mailadres in terug gevonden. Ik heb hem meteen per e-mail gevraagd om af te spreken, om mij wat meer te vertellen over bermrouw, waarop hij heel enthousiast reageerde. Ik ben een aantal keer naar Edegem afgereden om onze onderzoeken naast elkaar te leggen. Zo hebben wij onze inventaris van bermmonumenten in Limburg met elkaar uitgewisseld. Hij was een grote hulp voor mijn eindwerk en blijkbaar heb ik hem ook wat verder geholpen, wat ik niet verwacht had.
(Oost, Onderzoeker bermmonumenten)

Mirjam Klaassens is een postdoc researcher in Groningen. Een onderdeel van haar promotieonderzoek is een onderzoek naar bermmonumenten. Tony Oost heeft me haar e-mailadres gegeven en heb zo contact met haar kunnen opnemen. Ze had spijtig genoeg geen tijd om af te spreken, waarna ze mij enkele publicaties opgestuurd heeft en vragen die zij gebruikt heeft in diepte interviews met oprichters van bermmonumenten in Nederland.

Vragenlijst: (Mirjam Klaassens)

Diepte interview met oprichters bermmonumenten

Introductie

Voorstellen: naam, functie, universiteit.

Onderzoek: Weinig onderzoek naar bermmonumenten gedaan. Voor mijn onderzoek wil ik de persoonlijke verhalen achter de monumenten in beeld te brengen.

Doeleinden: De interviews met oprichters worden uitgeschreven en geanalyseerd en gebruikt voor wetenschappelijk onderzoek; voor het hoofdstuk van proefschrift. Heeft u er bezwaar tegen als ik u naam gebruik of wilt u liever anoniem blijven?

Overeenstemming: Ik zou het onderzoek graag willen opnemen. Heeft u daar bezwaar tegen?

Oprichting

U heeft geschreven dat u een monument voor ____ heeft opgericht.

Hoe is dat idee ontstaan om een bermmonument op te richten?

Had u eerder bermmonumenten gezien?

Hoe lang na het ongeluk is het opgericht?

Waarom heeft u het bermmonument opgericht?

Wat denkt u dat ____ er van heeft gevonden? (mening slachtoffer)

Plek

Is het monument dicht bij de plek geplaatst waar het is gebeurd?

Hoe belangrijk is dat voor u?

Mocht het monument verplaatst worden, heeft het dan nog steeds dezelfde betekenis?

Wat vindt u van een centraal monument voor alle verkeersslachtoffers?

Type

Heeft u het monument alleen opgericht of met anderen?

Hoe ziet het bermmonument eruit? Waarom heeft u daar voor gekozen?

Heeft het monument er altijd zo uitgezien?

(Wie waren de oprichters van het spontane monument?)

Gedrag

Is er ook een ceremonie of onthulling geweest bij de plaatsing van het bermmonument?

Hoe vaak gaat u naar het bermmonument toe? En andere familieleden?

Is dat door de tijd heen veranderd?

Heeft u ook foto's van het monument?

Wat doet u op die plek? (Alleen bezig of ook zitten, op de grond, plekje).

Indien onderhoud: Voelt u zich verplicht om naar het monument te gaan, om het te onderhouden?

Hoe lang bent u dan op die plek aanwezig? (Minuten, of kwartiertje?).

Bent u er ook op speciale dagen (feestdagen, verjaardag, sterftedag)? Alleen of met anderen?

Wat neemt u mee? Neemt u altijd wat mee?

Heeft dat een speciale betekenis voor u?

Hoe bent u op het idee gekomen om dat mee te nemen?

Heeft het iets met uw _____ te maken/symbolisch?

Wat nemen andere mensen mee?

Waarom neemt u iets mee?

Versiert u het wel eens met bepaalde dagen (feestdagen, verjaardag, sterftedag)?

Publiek versus Privé

Heeft u een aanvraag bij de gemeente ingediend?

Zo ja: Wist u hoe u dat moest aanpakken?

Hoe is het proces gegaan?

Waren er regels en voorschriften?

Hoe lang mag het monumentje blijven staan?

Zo nee: Waarom niet?

Wat vindt u ervan dat iedereen het monumentje kan zien?

Ervaart u de plek als een privé plek of juist een openbare plek?

Bezoeken ook andere mensen de plek? Hoe vindt u dat?

Is er ooit iets vernield of weggehaald?

Ongeval

U heeft een monument voor uw ____ opgericht.

Denkt u dat u het ook voor iemand anders zou oprichten?

Denkt u dat het een rol heeft gespeeld dat het uw ____ was?

Denkt u dat zijn/haar leeftijd er mee te maken heeft?

En de wijze waarop het ongeval plaats heeft gevonden?

Is er alcohol of drugs in het spel geweest? Heeft dit invloed op de oprichting?

(Heeft woede ook een rol gespeeld bij de oprichting?=motivatie)

Belang plek

Hoe belangrijk is het bermmonument voor u?

Hoe voelt u zich daar? (Positieve/negatieve gevoelens?)

Waar denkt u aan als u bij het monument bent? (Positieve of negatieve gedachten?)

Wat maakt die plek nou zo speciaal?

Vindt u het ook een spirituele plek?

Bent u gelovig?

Heeft u contact daar met uw overleden ____?

Is het monument belangrijk voor de verwerking? (Hoe zou het zijn geweest als u het monument niet had opgericht?)

Hoe noemt u de plek? Als u bijvoorbeeld er naar toe gaat, hoe geeft u dat aan?

Zijn er ook rituelen die u daar uitvoert?

Verandert de betekenis van de plek ook?

Kunt u voorstellen dat u het op een gegeven moment weghaalt?

Gaan de vrienden ook naar het bermmonument?

Hoe belangrijk is de plek voor hen?

Denkt u dat het ook iets is van de jonge generatie?

Andere plekken van herinnering

Zijn er ook andere plaatsen waar u naar toe gaat om ____ te herinneren?

Is ____ begraven of gecremeerd?

Hoe ziet die plek eruit?

Wat neemt u mee naar deze plek?

Kunt u alles bij de steen/graf neerzetten of zijn er regels waar u zich aan moet houden?

Hoe vaak gaat u naar deze herinneringsplek toe?

Gaat u alleen of met anderen?

Verschilt dat per gezinslid of andere nabestaanden? Wat is hiervoor de reden?

Is dat door de tijd heen veranderd?

Hoe belangrijk is die plek voor u?

Is er één belangrijker, begraafplaats of bermmonument?

Gaan de vrienden ook naar deze plek?

Hoe belangrijk is de plek voor hun?

(Denkt u dat het ook iets is van de jonge generatie?)

Communicatie

Krijgt u reacties van buitenstaanders?

Ook van mensen die u niet kent?

Krijgt u ook wel eens negatieve reacties?

Wilt u met de oprichting een bepaalde boodschap afgeven aan de buitenwereld?

Praat u vaak met mensen over het monument?

Denkt u vaak aan de plek van het ongeluk/monument?

Afsluiting

U heeft verteld over het bermmonument dat u heeft opgericht.

Hoe vindt u het om andermans bermmonumenten tegen te komen?

Verschilt dat met voordien, toen u nog geen monument had opgericht?

Denkt u dat het aantal bermmonumenten toeneemt?

Waarom denkt u dat er meer monumenten in Nederland worden opgericht? (secularisatie).

Kent u andere bermmonumenten?

Kent u nog andere oprichters die ik zou kunnen benaderen?

Dank u wel voor dit openhartige interview!

(Klaassens, Onderzoeker bermmonumenten)

4. Inventaris van bermmonumenten in Limburg

Zoektocht bermmonumenten in Limburg

Voor mijn eindwerk ben ik op zoek naar alle bermmonumenten in Limburg. Kan jij mij helpen??

Kom jij op weg naar huis, op weg naar vrienden, op weg naar familie, ... een bermmonument (=een gedenkteken, bloemen, kruisjes,... langs de weg voor een ter plekke omgekomen verkeersslachtoffer) tegen? Maak er dan een foto van en verstuur deze met de plaatsbeschrijving naar nunzia_macaluso@msn.com! (Als je geen foto kan nemen, is een beschrijving van het element en de plaats ook voldoende.)

Alvast bedankt!

Nunzia Macaluso

Alleen op zoek gaan naar bermmonumenten in Limburg was niet gemakkelijk, dus heb ik een facebookpagina opgericht en briefjes uitgedeeld op de eetdag van chiro Winterslag, waarbij ik sympathisanten aanspoorde om mee op zoektocht te gaan naar bermmonumenten in Limburg.

(Baeten & Macaluso)
(Vrienden)

SAVE-borden

OVK (vzw Ouders van Verongelukte Kinderen) kan een aanvraag doen om een SAVE-bord te plaatsen op de plek waar een kind of jongere jonger dan 26 jaar verongelukte. Op dit bord staan de voornaam en leeftijd van de jongere die om het leven kwam en het SAVE-logo. Met dit bord wil OVK het kind of de jongere herdenken, maar ook iedereen oproepen om zich veilig te gedragen in het verkeer. De SAVE-borden hebben dus zowel een herdenkings- als een preventieve functie.

Wie een SAVE-bord aanvraagt bij Ouders van Verongelukte Kinderen dient wel rekening te houden met een aantal voorwaarden:

- De aanvraag moet gebeuren door (één van) de ouders van het verongelukte kind.
- Als de vraag van één van de biologische ouders komt, moet ook de andere ouder op de hoogte worden gebracht en zijn toestemming geven voor de plaatsing van het bord.
- Deze ouder(s) is/zijn op het moment van de aanvraag van de plaatsing van het bord minstens één jaar lid van OVK.
- De jongere voor wie de ouders het bord aanvragen, was jonger dan 26 jaar op het moment van overlijden.
- De eventuele strafrechtelijke procedure rond het ongeval is afgelopen.
- Voor gewestwegen kan het bord slechts worden geplaatst na toestemming van de Dienst Wegen en Verkeer en van de gemeente. Voor gemeentewegen is er enkel toestemming nodig van de gemeente. OVK kan niet verantwoordelijk gesteld worden voor een eventuele weigering van plaatsing.
- Als er andere dodelijke slachtoffers waren bij het ongeluk waarvoor er voor één van de slachtoffers een bord wordt geplaatst, dan moet(en) de familie(s) van de/het andere overleden slachtoffer(s) worden geïnformeerd van de komst van het bord. Zij krijgen de mogelijkheid om de naam van hun familielid (indien jonger dan 26 jaar op moment van overlijden) ook op het bord te plaatsen, mits zij ook lid worden van OVK (het is evenwel de datum van aansluiting bij OVK van de eerste familie die het bord aanvraagt die telt als referentiedatum).
- De aanvraag en de plaatsing van een SAVE-bord kaderen steeds binnen het ruimere SAVE-project van OVK. Daarom vragen we dat de familie het SAVE-charter voor weggebruikers (opnieuw) onderschrijft.

Op het bord staat de voornaam en de leeftijd van het verongelukte kind. Verder zijn alle SAVE-borden volledig hetzelfde, conform het ontwerp van OVK dat goedgekeurd is door de overheid. Het bord is rechthoekig en is 90cmx60cm groot. Er kan niets op het bord of aan de paal bevestigd worden. Het bord komt op de plaats van het ongeluk. Een SAVE-bord kan echter niet op een snelweg geplaatst worden. Het bord staat op maximum 1m boven de grond. Als het bord op minder dan 1,5m van de rijbaan staat, wordt het evenwijdig aan de baan geplaatst. Als het bord naast een voetpad staat, dan moet er minstens 1,5m van dit voetpad vrij blijven. Het is de vergunningverlener (Wegen en Verkeer of de gemeente) die uiteindelijk beslist wat een veilige manier is om het bord te plaatsen. OVK levert het bord. Het bord blijft eigendom van OVK. Schade aan het bord moet aan OVK worden gemeld. Als het bord niet hersteld kan worden, bestelt OVK een nieuw bord. Bij plaatsing van het bord kan de vergunningverlener (Wegen en Verkeer of de gemeente) beslissen om andere herdenkingstekens (bv. een kruisje) die niet vergund zijn, te verwijderen. Bij heraanleg van de weg kan het SAVE-bord verwijderd worden.

Op gewestwegen is het bord vergund voor 10jaar. Enkel in Vlaams-Brabant is de vergunning 5 jaar geldig. In Vlaams-Brabant moeten borden op gewestwegen binnen de 6 jaar na het ongeluk worden aangevraagd.
(OVK)

Boslaan Lanklaar richting As

Boslaan Lanklaar richting Lanklaar

EmileVanDorenlaan Genk

Heidekruisje Boxbergheide Genk

Kruis grote ring Hasselt

Kruislievenheer aan de 6 wegen Bevertseweg - Bosccherpad 2 Genk

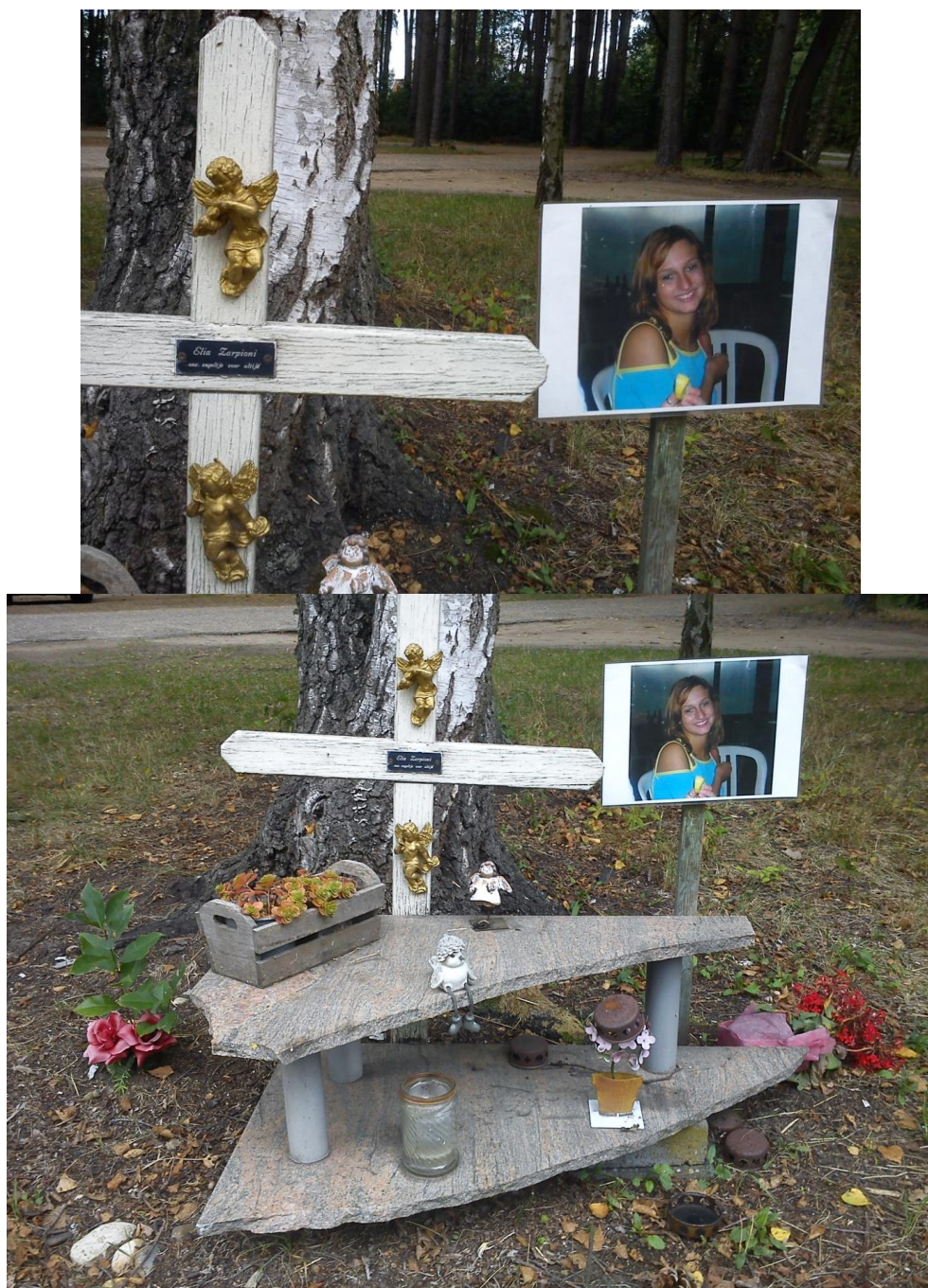
Kruislievenheer aan de 6 wegen Bevertseweg - Bosccherpad 2 Genk

Kruislievenheer aan de 6 wegen Bevertseweg - Bosccherpad 2 Genk

Kruispunt Europalaan - Stationstraat As 1

Kruispunt Kerkstraat en Zwembadstraat Viversel-Zolder

Kruispunt Kerkstraat en Zwembadstraat Viversel-Zolder

Noordlaan Wiemesmeer

Voor het oude gemeentehuis Genk

Pukkelpopweide

Tennislaan Genk

Weg naar As Genk

Halen kruising diestersteenweg en staatsbaan

Hasseltweg 308, Genk

Henryfordlaan, fietspad komende van de Caetsbeek, Genk

Eigen Bilzen

Kruisbosstraat-industrie terrein Bilzen/Zutendaal (aan kanaal)

Noordlaan Wiemesmeer

Weg naar Zwartberg (richting Opglabbeek) in de middenberm

Regenbooglaan (Groendienst Genk)

Op de Westerring richting Diepenbeek aan de rechterkant

De baan Gruitrode naar Bree

As

Albertkanaal, Lummen

Tessenderlo

Turnhoutsebaan, Tessenderlo

Albertkanaal, Viversel

Albertkanaal, Viversel

Hamonterweg 133, Bocholt

Koning Boudewijnlaan (= Ring)/Heppersteenweg, Maaseik

kruispunt Batticerstraat met Voerenstraat, Voeren

kruispunt Batticerstraat met Voerenstraat, Voeren

langs Viséstraat, Voeren

kerkhof Sint-Pietersvoeren, Voeren

gehucht Schophem, Voeren

op de gemeentegrens, langs de weg van Remersdaal naar Sippenaeken, Voeren

Gedenksteen langs Kloosterhofstraat, Teuven, Voeren

langs de weg van Remersdaal naar Hombourg, Voeren

50 meter van de weg, aan de rand van een sparrenbos, aan de rechterkant van de weg van De Plank en Rode Bos (Remersdaal), Voeren

achter de kerk van Sint-Martensvoeren, Voeren

kerkhof Sint-Martensvoeren, Voeren

ten noorden van dorpskom, Voeren

aan spoorwegviaduct (weg van Steenboskapel naar Warsage), Voeren

(Baeten & Macaluso)

(Vrienden)

5. Interview met oprichters van bermmonumenten en voorbijgangers

Vragen interview nabestaanden + plaatsers van bermmonumenten

1. Waarom heb jij het bermmonument geplaatst? Wat is er gebeurd?
2. Wanneer heb je het bermmonument geplaatst? Meteen na het ongeluk of heeft u een tijdje gewacht?
3. Hoe lang staat het bermmonument er al?
4. Heeft het plaatsen van een bermmonument jou en je familie geholpen bij het rouwproces? Waarom/hoe?
5. Heb je inspiratie gehaald uit andere voorbeelden?
6. Hoe vaak ga je langs bij het bermmonument? Hoe vaak ververs je de (eventuele) bloemen?
7. Zijn er ter plaatse ook reacties van andere (onbekende?) mensen?
8. Komen er ook reacties via andere wegen (tel., e-mail, facebook...)?
9. Heeft het bermmonument geleid tot iets onverwachts (aangenaam of onaangenaam)?
10. Mogen je antwoorden (naamloos) gebruikt worden in onze studie (samen met LVG)?
11. Mogen we foto's van het bermmonument plaatsen op internet?

Interview oprichters bermmonumenten

Omdat het moeilijk was om oprichters van bermmonumenten te vinden, hebben Luk Indesteege en ik brieven geplaatst bij de bermmonumenten, om zo contact op te nemen met enkele oprichters.

Plaatsen:

Nunzia

- Hasseltweg tegenover Cara Steakhouse op de berm
- Kruising Emile van dorenlaan met bergbeemdstraat, vlak aan het rondpunt
- Tennislaan
- Boslaan Wiemesmeer richting Genk
- Langs Essers touristenweg
- Afrit 31 (Genk Oost, komende van Maasmechelen) van de E313
- Weg naar Zwartberg 1e deel (als je vanuit Genk komt)
- Op de H fordlaan als je van de westerring af komt en dan naar links de H fordlaan op gaat
- Minderbroederstraat
- Europalaan & westerring ter hoogte van kilometerpaal 10,6
- Van hoevenzavel naar opglabbeek, net na het rondpunt op die baan

Luk

Op 10 plaatsen in Limburg.

Briefje:

Beste oprichter van het bermmonument,

Mijn naam is Nunzia Macaluso. Mijn eindwerk heeft als thema bermmonumenten in Limburg. Een bermmonument is een gedenkteken langs de weg voor een ter plekke omgekomen verkeersslachtoffer. Nu zou ik een interview moeten doen met nabestaanden die het monument geplaatst hebben. Zou jij enkele vraagjes willen beantwoorden? Ik weet dat het nogal moeilijk ligt, dus als je liever niet reageert begrijp ik dat volkomen.

Mijn emailadres is nunzia_macaluso@msn.com.

Madeleine Boesmans, mama van Davy, 25 oktober 2006, Henry Fordlaan Genk

Ik zal je vragen zo goed mogelijk beantwoorden.

Ik had daar graag een save bord gehad, die zie je wel vaker staan langs de weg waar iemand verongelukt is. Maar helaas was mijn zoon te oud voor zo een bord dit is maar tot de leeftijd 25jaar. Ik heb dat geplaatst om als teken aan te geven hoe gevaarlijk het daar was, en als teken dat mijn zoon zijn leven daar eindigde. Twee jaar geleden hebben ze daar de weg verbouwd om veiliger te maken. Ik heb dat moeten aanvragen aan de gemeente van Genk om iets te mogen plaatsen. Wat er precies is gebeurd zullen we nooit echt te weten komen mijn zoon is geslipt en op het andere rijvak gekomen de andere wagen heeft hem gegrepen in de flank. Beide wagens reden niet te hard, dagelijks maakte mijn zoon die weg (dus hij kende de weg goed). Drie maanden ongeveer na het ongeval heb ik het bermmonument geplaatst, na de aanvraag en goedkeuring. Daar ik vrij snel wist dat we niet in aanmerking kwamen voor zo een bord, heb ik gekozen voor een steentje, heel belangrijk voor mij. Mijn zoon is 25 oktober 2006 overleden, en driemaanden erna stond het monument er. Voor mij als moeder heeft het wel geholpen bij het rouwproces, ik ga er vrij regelmatig naar toe, met duizenden vragen in mijn hoofd. Ik heb geen inspiratie uit andere voorbeelden gehaald. Als je zoiets mee maakt als ouder sterft er een stukje van jezelf. Je bent zo verdoofd en verdrietig. Iedere maand ga ik zeker tot daar en neem telkens een bloemetje mee. Er zijn veel mensen die passeren en eventjes blijven staan. In het eerste jaar wordt je overstelpt met reacties, daarna wordt het heel stil en moet je alleen verder. Op de 9de vraag kan ik niets plaatsen. De antwoorden mogen gebruikt worden! Jullie mogen foto's plaatsen op het internet.

Vriendelijke groeten Madeleine, de mama van Davy.
(Madeleine)

Ouders van Rob, 12 september 2010, Grote Baan Zonhoven

Geachte juffrouw,

Beste Nunzia,

Via OVK hebben wij uw vraag ontvangen betreffende uw eindwerk rond bermmonumenten. Wij vinden het sterk en moedig van U dat U zulks emotioneel thema aandurft. Vandaar onze reactie.

1. Waarom heb jij het bermmonument geplaatst? Wat is er gebeurd?

Op 12 september 2010 verloren wij onze zoon Rob, 21 jaar, als slachtoffer van een verkeersongeval. Op de terugweg van een zondag ochtend meubeltjes kiezen in Hasselt slipte het voertuig waarin mijn zoon en zijn verloofde passagiers waren en botste het voertuig tegen een portiek van verkeerslichten. Onze zoon was op slag dood. De chauffeur reed veel te snel in de gietende regen. Ondanks meerdere verwittigingen om te vertragen en voorzigtiger te zijn bleef hij doorgaan. Later bleek ook dat zijn achterste banden volledig kaal waren. Totaal versleten.

<http://www.tvl.be/nl/2010-09-12/zwaar-ongeval-grote-baan-zonhoven/#.UUylGRwreul>

2. Wanneer heb je het bermmonument geplaatst? Meteen na het ongeluk of heeft u een tijdje gewacht?

3. Hoe lang staat het bermmonument er al?

De avond van het ongeval hebben vrienden en familie de noodlottige paal van het portiek omhangen met een kruisje, een foto van Rob en bloemen. 's Nachts hebben zijn beste vrienden de paal bespoten met persoonlijke boodschappen. Dat heeft ons enorm getroffen. Het was voor ons een enorme troost. Toen een week later, bruggen en wegen de paal stripte en overschilderde besloten wij, gezien voorgaande, de plek waar onze zoon uit het leven werd gerukt in herinnering te houden. We hingen een foto op van Rob en verse bloemen. Deze plaats waar ons kind gewelddadig stierf, zonder enige vorm van afscheid, werd voor ons een heel erg belangrijke plaats van herinnering, verwerking en troost. Het werd zijn middenbermmonument.

4. Heeft het plaatsen van een bermmonument jou en je familie geholpen bij het rouwproces? Waarom/hoe?

Zoals U voorgaand kon lezen hebben wij geen bermmonument opgericht maar de bestaande constructie gebruikt om onze zoon op die plaats te herinneren. Wij vonden, de dag na het ongeval, aan de paal waartegen Rob stierf een bebloed stuk schedel ter grote van een handpalm. DNA onderzoek wees uit dat dit van Rob kwam. Sindsdien is deze plaats voor ons als het ware heilig. Vragen over hoe onze zoon juist stierf bleven onbeantwoord en dreven ons telkens weer naar de noodlottige plaats. Het werd onze wekelijkse trip. We moeten op die plaats zijn. Het sterven van onze zoon werd ons ultieme drama. Alsof ons hart met een gekarteld mes uit onze borstkas werd gesneden. Het gebeuren ontwrichte ons gezin en onze wereld. Zijn bermmonument en het er zijn geeft ons wat rust en we voelen er ons dichterbij Rob. Mensen moeten ook weten dat op die plaats een jonge mens het leven verloor. Rijgedrag aanpassen?

6. Hoe vaak ga je langs bij het bermmonument? Hoe vaak ververs je de (eventuele) bloemen?

Wij passeren vaak de plaats van het ongeval (de brug over de E314 te Zonhoven, afslag naar Genk) op weg naar onze bestemmingen maar we gaan ieder weekend op het meest verkeersrustige moment naar Rob's paal. In de winter hangen we, en verversen we, regelmatig kunststof bloemen. Zodra het weer het toelaat gaan de kunststof bloemen weg en hangen we wekelijks verse bloemen. In de middenberm daar tegenover (richting Hasselt) werd voor Rob op 16 oktober 2011 door OVK een SAVE bord geplaatst. Ook daar doen wij hetzelfde.

5. Heb je inspiratie gehaald uit andere voorbeelden?

Wij vonden een bedrijf dat foto's op kunststof maakt naar het voorbeeld van Mathieu Van Kerrebrouck. (+23/03/2009 Beernem). Voor de rest...neen.

7. Zijn er ter plaatse ook reacties van andere (onbekende?) mensen?

Neen, tot op heden niet. Soms een auto die claxonneert als we bezig zijn. We zien vooral veel onverschilligheid en vooral veel auto's die te snel of door het rood rijden.

8. Komen er ook reacties via andere wegen (tel., e-mail, facebook...)?

Neen, tot op heden niet.

9. Heeft het bermmonument geleid tot iets onverwachts (aangenaam of onaangenaam)?

Neen, tot op heden niet. We vinden er kalmte en rust. Het brengt ons dichterbij Rob. Hopelijk is het ook een waarschuwing voor andere bestuurders en zet het aan tot denken en tot een voorzigtiger rijgedrag (hoewel zij de omstandigheden van het ongeval niet kennen).

10. Mogen je antwoorden (naamloos) gebruikt worden in onze studie?

Ja

11. Mogen we foto's van het bermmonument plaatsen op internet?

Ja

Succes met uw eindwerk,

Met vriendelijke groet,

Willy en Suzy

(Willy en Suzy)

Vragen interview voorbijgangers

1. Wat doet een bermmonument met jou? Ga je door het zien van een bermmonument trager of net sneller rijden of voorbij wandelen? Waarom?
2. Hoe voel je je bij het zien van een bermmonument? Wat komt er in je op?
3. Denk je bij het zien van een bermmonument aan geliefden die gestorven zijn?
4. Zou jijzelf bij een slachtoffer in het verkeer in je nabije omgeving een bermmonument plaatsen? Waarom (wel/niet)?

Interviews voorbijgangers

Ann-Sofie Foesters 22 jaar

De bermmonumenten vind ik een aangrijpend gegeven. Er komen dan toch wel zware gevoelens bij ons los. Ik vertraag dan toch wel met de auto en denk er dan eventjes over na. Ik denk dat het komt omdat je dan er even aan herinnert wordt hoe gevaarlijk autorijden kan zijn. Je begint dan ook aan iedereen rond je te denken en hoe snel het leven voorbij kan zijn. Er sterven genoeg mensen elke dag, zo'n bermmonument zorgt er ook voor dat we deze mensen niet vergeten en er minder slachtoffers gaan zijn omdat we leren uit iemand zijn fout. Een bermmonument zorgt ook voor een troost en hoort bij het verwerkingsproces van de mensen. Ik weet nog niet als ik iets zou plaatsen. Ik denk dat iedereen dat voor zich moet uitmaken waar hij/ zij zich het beste bij voelt. Rouwen is heel persoonlijk en daar moet iedereen respect voor hebben.

Hanne Bammens 25 jaar

1. Wat doet een (rouw)bermmonument met jou? Ga je door het zien van een (rouw)bermmonument trager of net sneller rijden of voorbij wandelen? Waarom?
Ik vertraag altijd bij het zien van zo'n monument.

2. Hoe voel je je bij het zien van een (rouw)bermmonument? Wat komt er in je op?
Het pakt je op je mens-zijn. Doorheen de snelle rush van het leven, krijg je even een rilling en beseft je weer dat het geen zin heeft om je te haasten of je op te jagen. Je beseft weer dat het verkeer een vergiftigd geschenk is (het brengt je van punt a tot punt b, maar er sterven elke dag zoveel mensen in het verkeer). Het leven gaat zo snel aan je voorbij, maar deze monumenten doen de tijd heel eventjes stilstaan.

3. Denk je bij het zien van een (rouw)bermmonument aan geliefden die gestorven zijn?
Ja, absoluut. Je neemt je vrienden/familie voor waar. Bij het zien van zo'n monument realiseer je je dat zij daar evengoed konden gestorven zijn.

4. Zou jijzelf bij een slachtoffer in het verkeer in je nabije omgeving een (rouw)bermmonument plaatsen? Waarom (wel/niet)?

Ik heb daarbij een beetje een dubbel gevoel:

- ja: Om anderen ervan bewust te maken (pas op, gevaarlijke plaats), of net zoals ik: doe even rustig, het leven is vergankelijk.
- Nee: Rouwen is toch altijd iets persoonlijks. Ik zou dat liever niet met de rest van de wereld willen delen.

Hanne Martens 22 jaar

1. Wat doet een (rouw)bermmonument met jou? Ga je door het zien van een (rouw)bermmonument trager of net sneller rijden of voorbij wandelen?

Als ik een rouwmonument zie vanuit de auto doet het mij niet zo veel eerlijk gezegd. Meestal zie je het ook maar voor een paar seconden. Indien ik er voorbij fiets of wandel neem ik meer tijd om te kijken en vraag ik mij af hoe ze zijn overleden en hoe oud ze waren.

2. Hoe voel je je bij het zien van een (rouw)bermmonument/ hoe voel je je bij het feit dat je naast een (rouw)bermmonument woont? Wat komt er in je op?

Het rouwmonument bij mijn thuis doet me wel vaak denken aan het accident. Maar ook denk ik dan van "je had maar niet zo snel moeten rijden". Ik hoop vaak dat mensen het zien en blijven zien zodat ze ook onthouden dat ze altijd te snel rijden in mijn straat. Toen er nog verse bloemen werden gelegd heb ik ze ook vaak water gegeven omdat ik vond dat dat wel het minste is wat ik kon doen voor de familie.

3. Denk je bij het zien van een (rouw)bermmonument aan geliefden die gestorven zijn?
Ik heb nog nooit iemand verloren, dus niet echt.

4. Zou jijzelf bij een slachtoffer in het verkeer in je nabije omgeving een (rouw)bermmonument plaatsen? Waarom (wel/niet)?

Neen, ik zou in mijn eigen huis iets bewaren of tentoonstellen. Als ik iemand had verloren in een autoaccident zou ik het niet noodzakelijk vinden om op die plaats een reminder te zetten. Ik zou het ook niet verbieden maar voor mij hoeft dat niet. Andere mensen die daar voorbij komen hebben er weinig mee te maken.

Jessy Claes 24 jaar

1. Wat doet een (rouw)bermmonument met jou? Ga je door het zien van een (rouw)bermmonument trager of net sneller rijden of voorbij wandelen? Waarom?

Mijn rijgedrag verandert niet wanneer ik een rouwbermmonument tegenkom. Indien het mij opgevallen is, ga ik automatisch terugdenken aan dierbare overledenen van mezelf. Toch ga ik in eerste instantie beoordelen hoe gevaarlijk ik de weg vind of 'hoe zou dit gebeurd zijn?'. Nadien vraag ik me af of het een jongen of een meisje was die het leven moest laten. Heel gek is dat je bijna altijd aan een jonger persoon gaat denken. Toen ik bijvoorbeeld aan de lichten van de kinopolis in Hasselt een gedenkplaatje zag staan, dacht ik ook onmiddellijk aan jonge mensen. Toen ik dichterbij kwam en de naam 'François' zag staan, was ik verbaast. Wanneer ik de tijd ervoor heb, dus niet achter het stuur zit of te voet ben, ben ik toch altijd zo nieuwsgierig om te lezen om wie het gaat en hoe oud deze persoon mocht worden.

2. Hoe voel je je bij het zien van een (rouw)bermmonument? Wat komt er in je op?

Mijn antwoord komt al een beetje terug in antwoord 1, namelijk meer te weten komen over de persoon in kwestie. Wanneer mijn vriend en ik samen in de auto zitten en ik een rouwbermmonument zie, denk ik altijd 'ai'. Mijn vriend is namelijk een kameraad verloren in een auto-ongeval. Ook hij heeft een bermmonument. Ik weet dan met 100% zekerheid dat hij de link legt naar zijn kameraad en hierdoor even in gedachten zal verzinken en droef zal worden.

3. Denk je bij het zien van een (rouw)bermmonument aan geliefden die gestorven zijn?

Ik denk dat het wel logisch is dat je automatisch de link gaat leggen naar geliefden die je reeds moest afgeven, op welke manier dan ook. Vaak staat er op die monumenten een kruis, of is het monument zelf een kruis. Een kruis staat in het christelijk geloof sowieso in de verlenging van Christus' dood, maar wat velen vergeten, ook in de verlenging van Jezus' opstanding. Die mensen hebben m.a.w. hun opstanding al gehad, wij zullen ze ooit nog moeten meemaken.

4. Zou jijzelf bij een slachtoffer in het verkeer in je nabije omgeving een (rouw)bermmonument plaatsen? Waarom (wel/niet)?

Het is belangrijk voor de verwerking van iemands dood, dat je dat een plaats kan geven. Het is dan ook een mooi eerbetoon om op de plaats waar iemand stierf een aandenken te zetten. Toch is het ook raar, want in de meeste gevallen wordt dit gedaan wanneer we te maken hebben met een verkeersongeval. Als we overal waar iedereen sterft een gedenkteken zouden moeten plaatsen...dat zou maar een raar beeld zijn. Ik denk dat in eerste instantie die gedenktekens er zijn gekomen om aan te tonen hoeveel verkeersslachtoffers er zijn of hoe gevaarlijk een bepaalde weg is. Om in te gaan op de vraag of ik ook een bermmonument zou plaatsen, antwoord ik toch positief. Om beide redenen die hierboven vermeld werden. Hoewel, ik twijfel, want eigenlijk is dat de plaats waar mijn geliefde dan de dood in de ogen heeft moeten kijken, zijn of haar grootste angst heeft moeten uitstaan...zonder de steun van mama, papa, vriend, vriendin, vrouw of man misschien.

Hierbij voeg ik nog een inleving, geschreven door moeders van verongelukte kinderen ten gevolge van drank of drugs in het verkeer:

I went to a party.

And remembered what you said.
You told me not to drink, Mum
So I had a Sprite instead.

I felt proud of myself,

The way you said I would,
That I didn't drink and drive,
Though some friends said I should.

I made a healthy choice,

And your advice to me was right,
The party finally ended,
And the kids drove out of sight.

I got into my car,

Sure to get home in one piece,
I never knew what was coming, Mum
Something I expected least.

Now I'm lying on the pavement,

And I hear the policeman say,
The kid that caused this wreck was drunk,
Mum, his voice seems far away.

My own blood's all around me,

As I try hard not to cry.
I can hear the paramedic say,
This girl is going to die.

I'm sure the guy had no idea,

While he was flying high,
Because he chose to drink and drive,
Now I would have to die.

So why do people do it, Mum

Knowing that it ruins lives?
And now the pain is cutting me,
Like a hundred stabbing knives.

Someone should have told him,
That it's wrong to drink and drive.
Maybe if his parents had,
I'd still be alive.
My breath is getting shorter, Mum

I'm getting really scared.

**These are my final moments,
And I'm so unprepared.**

I wish that you could hold me Mum,

**As I lie here and die.
I wish that I could say, 'I love you, Mum!'
So I love you and good-bye.**

MADD (Mothers Against Drunk Drivers)

Roxanna Calatabiano 24 jaar

1. Wat doet een (rouw)bermmonument met jou? Ga je door het zien van een (rouw)bermmonument trager of net sneller rijden of voorbij wandelen? Waarom?

Voor mij is een bermmonument toch iets wat mij stil maakt. Als ik ene zie ga ik toch onbewust minder fel op gas duwen maar ik merk ook dat ik na een tijd weer wat sneller ga rijden. een beetje een snel moment van bezinning , een seconde stil maar daarna weer terug hetzelfde als ervoor.

2. Hoe voel je je bij het zien van een (rouw)bermmonument? Wat komt er in je op?

ik denk dan meestal aan lloyd, vriend dat gestorven is, ook door verkeersongeval en aan hendrik ook omvergereden door auto. dus meestal droevig maar soms kan ik ook boos worden, weer een idioot die te zat achter stuur zat of door iemand anders (die misschien ook zat was) gedood.

3. Denk je bij het zien van een (rouw)bermmonument aan geliefden die gestorven zijn?

Ja dus vooral aan degene die ook door het verkeer gestorven zijn.

4. Zou jijzelf bij een slachtoffer in het verkeer in je nabije omgeving een (rouw)bermmonument plaatsen? Waarom (wel/niet)?

Ik denk het wel omdat ik het gevoel heb dat doordat ik bloemen zou zetten, dat mensen die persoon zeker niet snel gaan vergeten en ik hoop dat andere bestuurders misschien wel trager zouden gaan rijden bij het zien van die bloemen. ik zou het vooral doen omdat ik denk dat het mij zou helpen tijdens het rouwproces

Nick Theunis 23 jaar

1. Wat doet een (rouw)bermmonument met jou? Ga je door het zien van een (rouw)bermmonument trager of net sneller rijden of voorbij wandelen? Waarom?

Ik ga er niet bewust trager van rijden maar betrap mezelf wel dat ik dit doe. Misschien is dit onbewust, dat zal waarschijnlijk komen doordat ik wel altijd even denk aan het feit dat er iemand op die plek om het leven is gekomen.

2. Hoe voel je je bij het zien van een (rouw)bermmonument? Wat komt er in je op?

Ik vind het erg voor de familie/vrienden van de persoon of personen die om het leven zijn gekomen. Ik denk dan aan hoe de persoon om het leven gekomen zou zijn en sta dan ook eventjes stil dat ik niet hetzelfde lot wil delen.

3. Denk je bij het zien van een (rouw)bermmonument aan geliefden die gestorven zijn?

Neen, ik maak hierin een onderscheid. Misschien is dit doordat ik niemand ken die gestorven is door een auto ongeluk of dergelijke.

4. Zou jijzelf bij een slachtoffer in het verkeer in je nabije omgeving een (rouw)bermmonument plaatsen? Waarom (wel/niet)?

Ik zou dit doen als dit op een gevaarlijk punt is en nog niet aangepakt is door de stad. Dit om de mensen ten eerste te waarschuwen en te voorkomen dat er nog iets dergelijks gebeurt

en omdat ik zo ook wil tonen aan de stad of gemeente dat er iets gedaan moet worden aan dat punt. Is het ongeval door iets anders gebeurd, bijvoorbeeld door een dronken bestuurder of zelf dronken achter het stuur gekropen te zijn dan niet. Dit omdat ik denk dat het me niet zou helpen maar enkel zou binden aan die plaats en ik me er moeilijker over zou kunnen zetten. Maar ik kan hier niet een eerlijk antwoord op geven omdat ik niet weet hoe ik in die situatie zou reageren.

Lynthe Geets 20 jaar

1. Wat doet een (rouw)bermmonument met jou? Ga je door het zien van een (rouw)bermmonument trager of net sneller rijden of voorbij wandelen? Waarom?

Ik zal hierdoor niet trager gaan rijden omdat ik altijd al keivoorzichtig rij.

2. Hoe voel je je bij het zien van een (rouw)bermmonument? Wat komt er in je op?

Ik zal wel eens kijken maar niet dat ik me droevig voel, je kent deze personen meestal niet en een kruisje of bloemen zijn nog altijd onpersoonlijk.

3. Denk je bij het zien van een (rouw)bermmonument aan geliefden die gestorven zijn?

Nee, ik denk omdat ik niemand in een auto-ongeval heb verloren dat ik er niet aan denk.

4. Zou jijzelf bij een slachtoffer in het verkeer in je nabije omgeving een (rouw)bermmonument plaatsen? Waarom (wel/niet)?

Ja ik denk het wel, dat zal dan altijd een plaats worden waar je het moeilijk zal hebben en ik denk dat je er automatisch een bloemetje of iets anders zal zetten.

Janne Paulissen 20 jaar

1. Wat doet een (rouw)bermmonument met jou? Ga je door het zien van een (rouw)bermmonument trager of net sneller rijden of voorbij wandelen? Waarom? Meestal doet een rouwbermmoment me wel even nadenken. Vaak zijn het ook erg jonge mensen die sterven in het verkeer en waar je rouwbermmonumenten van ziet. Het kan iedereen overkomen dus is het ook zeker iets waar iedereen attent op mag gemaakt worden. Over het algemeen denk ik dat ik door het zien van een rouwbermmonument eerder iets trager zal rijden dan sneller.

2. Hoe voel je je bij het zien van een (rouw)bermmonument? Wat komt er in je op? Bij het zien van een rouwbermmonument voel ik vooral medeleven met de omstaanders van de gestorven persoon en de gedachte dat dit op elk moment bij eender wie kan gebeuren komt ook zeker in mij op dan.

3. Denk je bij het zien van een (rouw)bermmonument aan geliefden die gestorven zijn? Meestal wel, omdat zij ook zeker slachtoffer zijn en zij de pijn moeten verwerken. Het feit dat zij een bloemetje of een foto ofzo gaan leggen/hangen aan de plaats waar hun geliefde gestorven is betekent ook dat zij anderen hier attent op willen maken. Zij zijn het die het hele proces moeten verwerken.

4. Zou jijzelf bij een slachtoffer in het verkeer in je nabije omgeving een (rouw)bermmonument plaatsen? Waarom (wel/niet)?

Ik denk van niet, omdat dat idee –denk ik – niet meteen bij mij zou opkomen. Maar ik begrijp wel heel goed dat dit voor bepaalde mensen kan helpen in het verwerkingsproces.

Krista Ceyssens 48 jaar

1. Wat doet een (rouw)bermmonument met jou? Ga je door het zien van een (rouw)bermmonument trager of net sneller rijden of voorbij wandelen? Waarom?

Ik ben mij er dan wel van bewust dat het een gevaarlijke plek is, maar ik zal er niet trager of sneller rijden.

2. Hoe voel je je bij het zien van een (rouw)bermmonument? Wat komt er in je op?

Ik sta dan heel even stil in gedachten bij het feit dat er daar een (meestal) jong iemand verongelukt is. Als er iemand bij mij in de auto zit zeg ik er wel eens iets over, maar dat blijft wel bij één keer als ik dagelijks deze plaats passeer.

3. Denk je bij het zien van een (rouw)bermmonument aan geliefden die gestorven zijn?

Nee, eigenlijk niet.

4. Zou jijzelf bij een slachtoffer in het verkeer in je nabije omgeving een (rouw)bermmonument plaatsen? Waarom (wel/niet)?

Nee ik denk het niet. Ik heb meer aan een foto of herinnering thuis / in huis dan op de plaats van het ongeluk denk ik.

Sam Winters 24 jaar

1. Wat doet een (rouw)bermmonument met jou? Ga je door het zien van een (rouw)bermmonument trager of net sneller rijden of voorbij wandelen? Waarom?

Ik rij op normale snelheid door, ik vraag me wel af of het door eigen fout is of niet

2. Hoe voel je je bij het zien van een (rouw)bermmonument? Wat komt er in je op?

Ik voel me niet slechter of beter.

3. Denk je bij het zien van een (rouw)bermmonument aan geliefden die gestorven zijn?

Nee.

4. Zou jijzelf bij een slachtoffer in het verkeer in je nabije omgeving een (rouw)bermmonument plaatsen? Waarom (wel/niet)?

Nee, het klinkt belachelijk maar het leidt u aandacht af van de weg, wat gevaarlijk is.

Julie Hendrix 22 jaar

1. Wat doet een (rouw)bermmonument met jou? Ga je door het zien van een (rouw)bermmonument trager of net sneller rijden of voorbij wandelen? Waarom?

Ik ga er niet trager of sneller door rijden. Ik denk wel na over wat er gebeurt kan zijn.

2. Hoe voel je je bij het zien van een (rouw)bermmonument? Wat komt er in je op?

Ik vind het erg voor de familie en vrienden, bedenk me wie het zou kunnen zijn (jong-oud). Vraag me af of het niet vermeden had kunnen worden. Vind het erg dat er zoveel accidenten gebeuren die vermeden kunnen worden.

3. Denk je bij het zien van een (rouw)bermmonument aan geliefden die gestorven zijn?

Neen, heb ik (nog) niet gelukkig.

4. Zou jijzelf bij een slachtoffer in het verkeer in je nabije omgeving een (rouw)bermmonument plaatsen? Waarom (wel/niet)?

Niet als ik de persoon niet ken. Wel als die persoon een vriend/kennis van mij is. Het kan een troost zijn of een plichtsgevoel.

Cynthia Vanoirbeek 20 jaar

1. Wat doet een (rouw)bermmonument met jou? Ga je door het zien van een (rouw)bermmonument trager of net sneller rijden of voorbij wandelen? Waarom?

Niks speciaal, blijf gewoon rijden, als dit op een kruispunt of een punt waar ik stilstaat ligt dan lees ik dit wel eens.

2. Hoe voel je je bij het zien van een (rouw)bermmonument? Wat komt er in je op? Als jonge mensen zijn: dan vind ik het wel spijtig dat ze zo jong zijn moeten heen gaan. En vraag ik me wel eens af wat er juist is gebeurd, reden zelf te snel of zijn ze in slaap gevallen...

3. Denk je bij het zien van een (rouw)bermmonument aan geliefden die gestorven zijn? Neen Ik heb niemand van mijn geliefden die in een auto ongeval zijn omgekomen.

4. Zou jijzelf bij een slachtoffer in het verkeer in je nabije omgeving een (rouw)bermmonument plaatsen? Waarom (wel/niet)?
Ik denk het niet, zij hebben er niks aan ik ikzelf ook niet.

Laura Theunis 25 jaar

1. Wat doet een (rouw)bermmonument met jou? Ga je door het zien van een (rouw)bermmonument trager of net sneller rijden of voorbij wandelen? Waarom?

2. Hoe voel je je bij het zien van een (rouw)bermmonument? Wat komt er in je op?
Een rouwbermmonument laat me tijdens het rijden even denken aan mijn snelheid, en wat er voordien precies gebeurd zou kunnen zijn waardoor deze persoon/personen zijn overleden. Waarom: Omdat je niet zou willen dat dit je ook overkomt of een van je naaste. (medepassagiers)

3. Denk je bij het zien van een (rouw)bermmonument aan geliefden die gestorven zijn? Er is nog nooit iemand omgekomen die ik ken in een verkeersongeval, dus neen ik denk niet aan een overledene.

4. Zou jijzelf bij een slachtoffer in het verkeer in je nabije omgeving een (rouw)bermmonument plaatsen? Waarom (wel/niet)?
Moest het om een accident gaan die voorkomen had kunnen worden, wel. Niet bij bijvoorbeeld, een hartstilstand tijdens het rijden en/of dergelijke. Waarom wel: zodat mensen er ook eens bij stil kunnen staan en zich zouden afvragen wat er daar juist gebeurd is.

Loriana Cappiello 22 jaar

1. Wat doet een (rouw)bermmonument met jou? Ga je door het zien van een (rouw)bermmonument trager of net sneller rijden of voorbij wandelen? Waarom?
Ik ga trager rijden omdat het eng lijkt en het maakt me bang omdat ik dan beseft dat dit mij ook zou kunnen overkomen.

2. Hoe voel je je bij het zien van een (rouw)bermmonument? Wat komt er in je op?
Angst, en verdriet voor de persoon die gestorven is en al zijn/haar vrienden en familieleden

3. Denk je bij het zien van een (rouw)bermmonument aan geliefden die gestorven zijn? Neen, niet meteen.

4. Zou jijzelf bij een slachtoffer in het verkeer in je nabije omgeving een (rouw)bermmonument plaatsen? Waarom (wel/niet)?

Ja ik denk het wel, als eerbetoon aan diens familie.

Wesley Wypychowski 25 jaar

1. Wat doet een (rouw)bermmonument met jou? Ga je door het zien van een (rouw)bermmonument trager of net sneller rijden of voorbij wandelen? Waarom?

Ik zal er naar kijken als ik er langsdoor rij, maar ga niet speciaal vertragen. Heb er geen speciale gevoelens bij.

2. Hoe voel je je bij het zien van een (rouw)bermmonument? Wat komt er in je op? Een ongeval. Ik beeld me dan in wat er eventueel zou zijn gebeurd.

3. Denk je bij het zien van een (rouw)bermmonument aan geliefden die gestorven zijn?

Niet bepaald.

4. Zou jijzelf bij een slachtoffer in het verkeer in je nabije omgeving een (rouw)bermmonument plaatsen? Waarom (wel/niet)?

Nee. Ik ben niet zo voor bloemen en rouwmomenten. Rouwen doe ik liever in mezelf, ik hoef dit niet naar de wereld te brengen. Daar horen dus plaatsen van rouwberichten of bloemen bij een bepaald monument of iets anders niet bij.

Lara Corsetti 26 jaar

1. Wat doet een (rouw)bermmonument met jou? Ga je door het zien van een (rouw)bermmonument trager of net sneller rijden of voorbij wandelen? Waarom?

Ik sta er toch wel even bij stil, als we voorbij rijden en ik zie zo een 'monument' rijdt rudi ook altijd wat trager. Als het dan zo een 'jong manneke' is of iemand van onze leeftijd wordt even stil in de auto... en rijdt Rudi zichtbaar rustiger of stiller als voorheen.

2. Hoe voel je je bij het zien van een (rouw)bermmonument? Wat komt er in je op?

Ik word er stil van, denk van dit kan iedereen overkomen...

3. Denk je bij het zien van een (rouw)bermmonument aan geliefden die gestorven zijn?

Ja, ik denk dan aan een vriend die ik verloren heb toen ik 16 was, niet door een verkeersongeluk, maar toch denk ik er keer op keer aan, zeker als het over jongeren gaat...

4. Zou jijzelf bij een slachtoffer in het verkeer in je nabije omgeving een (rouw)bermmonument plaatsen? Waarom (wel/niet)?

Ik denk dat ik dat ook zou doen. Dit omdat de mensen zo misschien stilstaan over wat er allemaal kan misgaan door iets doms te doen in het verkeer.

Frederic Geukens 21 jaar

1. Wat doet een (rouw)bermmonument met jou? Ga je door het zien van een (rouw)bermmonument trager of net sneller rijden of voorbij wandelen? Waarom?

2. Hoe voel je je bij het zien van een (rouw)bermmonument? Wat komt er in je op?

Ik rij zelf met de moto en als ik voorbij zo een bermmonument rij kijk ik daar wel echt naar.. Reflex: Oei hier is het gevaarlijk. Emotioneel: Impact van de plek waar mensen, mama's, papa's, broers, zussen of kinderen hun geliefden hebben verloren.. Voor hun is het een rouwplek, maar vindt het vooral een beetje akelig dat het ook een duidt op een plek waar iemand het leven gelaten heeft.

3. Denk je bij het zien van een (rouw)bermmonument aan geliefden die gestorven zijn?

Niet rechtstreeks, heb het geluk tot nu toe niemand in mijn omgeving te hebben gehad die gestorven is aan een auto ongeluk. Wel een aantal close-calls en die zetten mij natuurlijk weer aan het denken.

4. Zou jijzelf bij een slachtoffer in het verkeer in je nabije omgeving een (rouw)bermmonument plaatsen? Waarom (wel/niet)?

Moest er jammer genoeg toch iemand zijn zou ik het zeker plaatsen.. Het is uiteindelijk een aandenken maar ook een soort "waarschuwing" naar andere automobilisten.. Maar voornamelijk als rouwplek, ik denk dat je die rouwplekjes kan vergelijken met een kerkhof. Daar kom je tot stilte en denk je na over de persoon die je verloren bent.

Lien Paulissen 22 jaar

1. Wat doet een (rouw)bermmonument met jou? Ga je door het zien van een (rouw)bermmonument trager of net sneller rijden of voorbij wandelen? Waarom?

Als ik een bermmonument zie voel ik me altijd even betrap (als ik te snel rijd, of een beetje gedronken heb). Alsof iemand rechtstreeks zegt "Doe maar ja, rij maar zo, kijk wat er gebeurt!" Dan voel ik me schuldig en rijd ik extra voorzichtig. Ook lijkt het het effect te hebben van een gevarenbord, zo 'n pas op, hier vallen makkelijk doden'.

2. Hoe voel je je bij het zien van een (rouw)bermmonument? Wat komt er in je op?

Ik voel me dan een beetje schuldig. En dan fantaseer ik wie dat was en hoe dat accident gebeurd is. Ik heb dan medelijden met hun familie of hun liefje.

3. Denk je bij het zien van een (rouw)bermmonument aan geliefden die gestorven zijn?

Ik heb nog nooit iemand verloren, dus dat kan niet.

4. Zou jijzelf bij een slachtoffer in het verkeer in je nabije omgeving een (rouw)bermmonument plaatsen? Waarom (wel/niet)?

Ja, om mensen bewust van te maken van het feit dat gevaarlijk rijden verkeersdoden als gevolg kunnen hebben.

(Vrienden)

6. Conclusie

Na het literatuuronderzoek, de inventaris van bermmonumenten in Limburg en interviews met onderhouders en voorbijgangers van bermmonumenten, formuleer ik een conclusie om mijn eindwerk af te sluiten.

België en Nederland verschillen een beetje in hun rouwcultuur. In Nederland is het steeds vanzelfsprekender geworden om slachtoffers van een voortijdige en onnatuurlijke dood door middel van gedenkplekken, stille tochten of waken in het publieke domein te herdenken. Dit komt minder voor in België, ook al zijn er verschillende bermmonumenten voor slachtoffers in het verkeer in België te vinden. Na het lezen van diverse artikels over bermrouw kan ik de conclusie maken dat de meeste oprichters en nabestaanden van bermmonumenten een bermmonument plaatsen omdat het slachtoffer op de plaats van het bermmonument voor het laatst geweest is zoals hij/zij gekend was. Men wil ook aan de buitenwereld laten zien dat op die plek iets heel ergs is gebeurd, dat die plek heel gevaarlijk is en op die manier de voorbijgangers laten weten dat ze op hun hoede moeten zijn.

Naar mijn mening is het moeilijk om een inventaris van alle bermmonumenten in Limburg te maken. Na een jaar ben ik er zeker van dat ik ze nog niet allemaal gevonden heb. Waarschijnlijk zijn er al enkele verdwenen of weg gehaald en zijn er enkele bermmonumenten bij gekomen, aangezien verkeersongevallen vaak voorkomen. Ik heb met hulp van anderen 93 bermmonumenten in Limburg gevonden, wat toch wel veel is.

Uit de enkele interviews met nabestaanden en oprichters van bermmonumenten, heb ik vernomen dat ook zij het bermmonument geplaatst hebben om als teken aan te geven hoe gevaarlijk het daar was, en als teken dat het leven van hun kind daar eindigde. Ook is de plaats van het bermmonument erg belangrijk voor de nabestaanden omdat het een plaats is van herinnering, verwerking en troost. Dit komt overeen met de informatie vanuit internet, literatuur en de informanten Tony Oost en Mirjam Klaassens.

Uit de 18 interviews met voorbijgangers van bermmonumenten, heb ik vernomen dat niet iedereen een bermmonument zou plaatsen na een verkeersongeluk of dergelijke van een geliefde, vriend(in) of familielid. Velen zeggen dat rouw iets persoonlijks is en dat ook zo behouden moet worden in alle rust en stilte. Toch zijn er ook enkelen die het net wel zouden doen. Zij delen dezelfde mening als de mama van Davy, en de ouders van Rob en komen overeen met de literatuurinformatie.

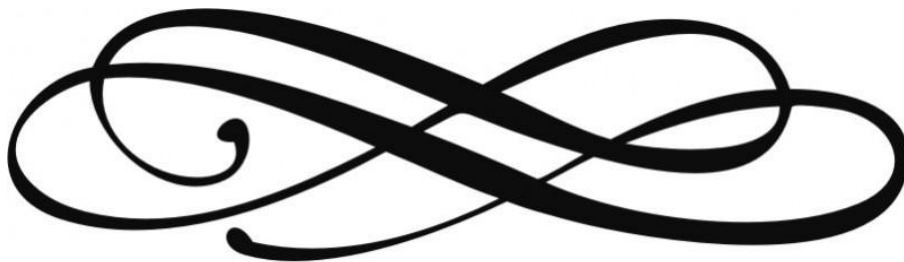
We mogen tot slot stellen dat bermmonumenten een uiting zijn van levende volkscultuur, omwille van het spontane karakter ervan, en omdat hun vormgeving mee de identiteit van het slachtoffer toont en zelfs creëert.

(vrienden)

Didactisch pakket

niveau 1ste graad B

Bermrouw

Inhoudstafel

1. Bermmonumenten

- Oefeningen
- Uitleg
- Foto's

2. Uit de krant

3. Een ongeluk is vlug gebeurd

- Internetonderzoek statistieken

4. Toon Eerdekens

- Uitstap vuilnisbelt/straat/speelplaats/openbare plaatsen...

5. Uitstap bermmonument

6. Interview oprichter bermmonument

- Spreker oprichter bermmonument

7. Sleutel

8. Bibliografie

1. Bermmonumenten

'Bermmonumenten' is een woord dat niet vaak voorkomt. Jullie zullen vast raar opkijken bij dit woord en niet weten wat het precies betekent. Daarom gaan wij eerst en vooral zoeken wat het betekent voor wij hier verder op ingaan.

We zullen het woord eerst eens ontleden:

'berm – monument(en)'

Berm =

.....
.....

Monument=

.....
.....

Lees aandachtig de volgende tekst. Misschien kan je bij deze tekst je wat meer inbeelden wat bermmonumenten zijn en zo de betekenis ervan achterhalen.

Rouwmo(nu)menten in de publieke ruimte

Herfst en winter herinneren ons aan dood en vergankelijkheid. Begin november geven we jaarlijks rendez-vous aan dierbaren die er niet meer zijn. Het rituele bezoek aan de begraafplaats als de geïsoleerde, ook letterlijk buiten het centrum van de dagelijkse aandacht gesitueerde ruimte van de doden past bij onze sterk gewijzigde omgang met het sterven en de dood.

Zelfstandig onderzoeker Tony Oost observeert een verdwijnen en weren van de dood uit het dagelijkse leven: "De eerste dode die ik zag was Nonkel Fiel in 1957, een oom van mijn vader. Ik was toen tien. Hij lag opgebaard op een schragentafel in een ruimte die vroeger magazijn was in het huis van mijn grootmoeder langs vaderszijde. Bij haar had hij als alleenstaande de laatste jaren van zijn leven doorgebracht. Iedereen uit de buurt kwam hem groeten. Toen mijn grootmoeder langs moederszijde in 1966 thuis stierf, werd ze opgebaard in de 'vorste kamer' van haar huis. In die rouwkamer waren de muren behangen met zwarte doeken, net zoals de voorgevel waar ook een lantaarn hing. Zo zag elke voorbijganger dat er daar iemand was gestorven. In mijn jeugd luidden de klokken bij een overlijden in het dorp. Aan de klank hoorden we of het een man of een vrouw was. En iedereen in het dorp wist voor wie de klok luidde, want iedereen wist voor wie het einde nakend was. Mijn vader stierf in het ziekenhuis in 1996, alleen in een kamer waar hij aan het ademhalingsapparaat lag. Mijn moeder overleed in 2002 in haar kamer van het woonzorgcentrum waar ze al enkele jaren verbleef. In minder dan vijftig jaar van mijn leven is de dood uit het gezicht verdwenen."

Tegelijk zijn graven niet meer de enige *lieux de mémoire* die we voor overledenen inrichten. Het rouwproces – met name na een plots en dramatisch overlijden van jonge mensen – krijgt vandaag ook een heel publieke en soms collectieve dimensie. In de berm van onze wegen staan gedenktekens op de plaats waar iemand in het verkeer het leven liet: bermmonumenten. Sommige zeer bescheiden, andere kleurrijk. Heel kort na het ongeval worden soms de

eerste bloemen door familie of vrienden neergelegd. Later komt in de meeste gevallen een meer blijvend gedenkteken: een kruis, een gedenksteen, een altijd groenblijvende plant. Naar aanleiding van het busongeval in Sierre op 13 maart 2012 ontstond een zee van bloemen, knuffels, kaarten, teksten, tekeningen, foto's aan beide schoolpoorten waar 22 kinderen nooit meer doorheen zouden stappen. Nochtans waren ze in Zwitserland overleden, maar honderden landgenoten toonden hun medeleven aan hun gemeenschappelijke plek: de school. Een goede maand later werd alles om hygiënische redenen opgeruimd. De door velen, geschokt door het drama en meelevend in de rouw, gedeponeerde honderden knuffels en andere niet vergankelijke voorwerpen bij het kinderdagverblijf Fabeltjesland te Sint-Gillis-Dendermonde blijven drie jaar na de moorden nog steeds ter plekke bewaard.

De motieven voor dit rouwen en herdenken in de publieke ruimte, de vormen die het aanneemt en de rituelen die ermee gepaard gaan, komen in deze editie van Dubbelspel aan bod. In Vlaanderen observeert en analyseert Tony Oost sinds enkele jaren het sterk groeiende verschijnsel van private rouwmonumenten in de publieke

ruimte. Ook aan de vakgroep Culturele Geografie (Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen) van de Rijksuniversiteit Groningen wordt al enkele jaren onderzoek verricht naar bermmonumenten. Mirjam Klaassens promoveerde een jaar geleden met een doctoraal proefschrift over de geografie van dood en rouw in Nederland. Samen met haar vakgroepcollega Peter Groote zet zij in de tweede bijdrage de belangrijkste bevindingen op een rij.

(Rouwmo(nu)menten in de publieke ruimte, jaargang 5 nummer 3)

Markeer de zinnen waarbij de betekenis van een bermmonument duidelijk wordt.

Maak een beschrijving of definitie van een bermmonument aan de hand van de aanduidingen in de tekst.

Definitie bermmonument, volgens jou:

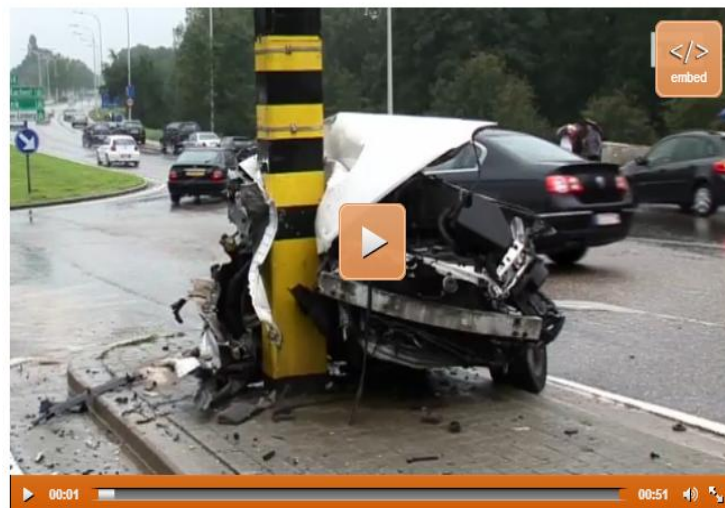
.....

.....

.....

Bekijk het onderstaand filmpje:

<http://www.tvl.be/nl/2010-09-12/zwaar-ongeval-grote-baan-zonhoven/#.UaNOMdI9Mo1>

(TVL, 2009)

Welke gebeurtenis wordt in dit filmpje beschreven?

.....

.....

.....

Zou de familie van het slachtoffer een bermmonument geplaatst hebben na deze gebeurtenis? (omcirkel wat past)

Ja / Nee

Om welke redenen heeft men een bermmonument geplaatst? / Om welke redenen heeft men geen bermmonument geplaatst?

Som 3 redenen op:

.....

.....

.....

Uitleg bermmonument

Een bermmonument is een gedenkteken langs de weg voor een ter plekke omgekomen verkeersslachtoffer.

Een wegkruis is een bijzondere vorm van een bermmonument.

Bermmonumenten zijn het initiatief van nabestaanden en vrienden van het slachtoffer. Vaak wordt zo'n monument nog jarenlang onderhouden en voorzien van bloemen. Meestal gaat het om relatief jonge mensen. Het inrichten van een bermmonument kan voor de nabestaanden een onderdeel van de rouwverwerking zijn.

De oprichting van een bermmonument markeert de plaats waar iemand is omgekomen of waar iemand het laatst in leven was.

Een betekenisloze plaats krijgt een intense en persoonlijke

betekenis. De plaats van het bermmonument kan een belangrijke rol in het rouwproces spelen. Het bermmonument kan dan zelfs belangrijker worden dan het graf van het verkeersslachtoffer. De nabestaanden vinden meestal troost bij het bermmonument, want daar is hun geliefde voor het laatst geweest. Deze plek blijft bestaan als herinnering met authentieke uitingen van familie, vrienden, klasgenoten en kennissen. Ook kan het aanduiden voor een andere weggebruikers dat het er gevaarlijk is.

Naast bermmonumenten bestaan er ook SAVE-borden. OVK (vzw Ouders van Verongelukte Kinderen) kan een aanvraag doen om een SAVE-bord te plaatsen op de plek waar een kind of jongere jonger dan 26 jaar verongelukte. Op dit bord staan de voornaam en leeftijd van de jongere die om het leven kwam en het SAVE-logo. Met dit bord wil OVK het kind of de jongere herdenken, maar ook iedereen oproepen om zich veilig te gedragen in het verkeer. De SAVE-borden hebben dus zowel een herdenkings- als een preventieve functie.

(Wikipedia, 2013)

(OVK)

Enkele foto's van bermmonumenten in Limburg

Boslaan Lanklaar richting As

Boslaan Lanklaar richting Lanklaar

EmileVanDorenlaan Genk

Kruis grote ring Hasselt

Kruislievenheer aan de 6 wegen Bevertseweg - Bosccherpad 2 Genk

Kruislievenheer aan de 6 wegen Bevertseweg - Bosccherpad 2 Genk

Kruislievenheer aan de 6 wegen Bevertseweg - Bosccherpad 2 Genk

Kruispunt Europalaan - Stationstraat As 1

Pukkelpopweide

(Baeten & Macaluso)

2. Uit de krant

Lees aandachtig de krantenartikels en noteer in onderstaand overzicht de gevraagde gegevens.

1. Vier vrienden sterven in weekendongeval

MOESKROEN - Zondagmorgen zijn in de Moeskroense deelgemeente Dottenijs vier jongeren omgekomen bij een zwaar verkeersongeval. Twee anderen werden in kritieke toestand naar het ziekenhuis overgebracht. Het zestal werkt in een café in Moeskroen. Na sluitingstijd waren ze zelf nog op uitstap geweest.

Op de terugreis liep het fout op de N58. Hun auto kwam na een inhaalmanoeuvre terecht tegen een verlichtingspaal. De 21-jarige chauffeur uit het Noord-Franse Wattrelos was op slag dood. Drie inzittenden van 30, 22 en 19 jaar uit Moeskroen overleefden de klap niet. Een 29-jarige en een 18-jarige jongeman (van wie de broer de klap niet overleefde) uit Moeskroen, vlogen door de achterrauit van de wagen en raakten zwaargewond.

Eén van hen verkeert in levensgevaar.

18/07/2005, De Morgen

2. Slachtoffer weekendongeval overleden

OUDEGEM/WAASMUNSTER - Melissa De Smedt (21) uit Oudegem is overleden in het Gentse UZ. Ze liep zaterdagochtend zware verwondingen op bij een ongeval in Waasmunster. Op de N70, in de richting van Sint-Niklaas, verloor Gunther Uyttersprot (24) uit Dendermonde plots de controle over het stuur van zijn auto.

Het ongeval gebeurde zaterdagochtend omstreeks halfdrie aan de Grote Baan (N70) in Waasmunster. De jongeren hadden een bezoek gebracht aan de Lokerse dancing Cherry Moon. In de Toyota van Gunther Uyttersprot (24) uit Dendermonde zaten naast hem ook zijn broer Jurgen (23), de zussen Melisa (21) en Lesley (19) De Smedt en Kenn Van Overmeiren(23) uit Oudegem.

Op een recht stuk weg week de auto plots uit naar links en belandde tegen hoge snelheid in de gracht. Zowat tachtig meter verder sloeg de auto met de linkerkant te pletter tegen een duiker. Door de snelheid werd de auto omhoog geslingerd, hij tolde rond en kwam wat verder tot stilstand.

Melisa De Smedt werd uit de auto geslingerd. De vier anderen werden door de hulpdiensten uit het wrak bevrijd. Ze kregen ter plaatse de eerste zorgen van artsen van een medisch team uit Sint-Niklaas.

Het parket van Dendermonde stuurde deskundige Norbert De Ras ter plaatse. Die onderzocht de auto en kon geen enkel technisch defect vaststellen.

26/08/2003, het Nieuwsblad

3. Levensgevaar na weekendongeval

Bestuurder C.D. (27) uit Mol vecht nog steeds voor zijn leven na een ongeval in Mol. De feiten gebeurden zaterdag na middernacht op de Postelsesteenweg in Mol richting Postel, iets voorbij de ingang van het Zilvermeer. De auto maakte vermoedelijk slagzij bij een remmanoeuvre en knalde tegen een boom. Omstaanders snelden ter hulp en zetten het voertuig recht. De brandweer van Mol bevrijdde de bestuurder en de inzittende uit het wrak. Passagier L.F. (21) werd lichtgewond.

07/02/2007, Gazet van Antwerpen

4. Tien doden bij verkeersongeval in Turkije

Een verkeersongeval in het centrum van Turkije heeft vandaag aan tien mensen het leven gekost. Zeven personen raakten gewond. Dat meldt persagentschap Anatolia.

Een minibus met seizoensarbeiders en een vrachtwagen klapten in de provincie Sivas op elkaar. (afp/dm)

06/08/2007, Het Belang van Limburg

5. Dode bij verkeersongeval op klaverblad Lummen

Bij een zwaar verkeersongeval tussen een auto en een vrachtwagen net voor de verkeerswisselaar van de E313 met de E314 in Beringen is deze namiddag een persoon om het leven gekomen. Het ongeval gebeurde rond 14.30 uur op de E313 in de richting van Hasselt. Het slachtoffer is een 22-jarige man uit Hasselt. Net voor het dodelijke ongeval was er op de verkeerswisselaar zelf een kop-staartbotsing gebeurd tussen twee vrachtwagens met enkel bliksschade.

Door het ongeval stond er op de afslagstrook om naar de E314 richting Leuven of Genk te rijden een rij voertuigen aan te schuiven, waar een vrachtwagen zich wilde tussenvoegen. Een personenauto knalde achter op de vrachtwagen. De brandweer van Heusden-Zolder kwam ter plaatse om de 22-jarige automobilist uit het wrak te bevrijden, maar de man overleed ter plaatse. Het ongeval veroorzaakte een file van zeven kilometer. (belga/dm)

08/08/2007, De Morgen

6. Verkeersongeval met vier auto's en vrachtwagen op Antwerpse Ring

Op de Antwerpse ring is even voorbij de Kennedytunnel richting Gent een verkeersongeval gebeurd waarbij vier auto's en een vrachtwagen betrokken raakten. Een van de auto's belandde op zijn dak. Twee personen werden naar het ziekenhuis gebracht, maar mochten na verzorging weer naar huis.

Door het ongeval was de snelweg een tijdje volledig versperd. Al vrij snel werd een rijvak opnieuw vrijgemaakt, de drie anderen bleven versperd tot na de takeling. Die klus was om 15.30 uur geklaard. Toen stond er echter al een file tot in Merksem. Op de E313 was het aanschuiven vanaf Wommelgem. De Liefkenshoek tunnel was tot 16.45 uur tolvrij in de richting van Gent. (belga/hln)

03/08/07, Het Laatste Nieuws

Artikel nr.	1	2	3	4	5	6
Krant						
Plaats						
Aantal doden						
Aantal gewonden						
Leeftijd						
Oorzaak ongeluk						
Welk bermmonument zou er na deze gebeurtenis geplaatst zijn? Een gedenkteken of een SAVE-bord? Waarom?						

3. Een ongeval is snel gebeurd

Bermmonumenten worden voornamelijk geplaatst na een dodelijk verkeersongeval. Eens kijken wat het aantal doden, zwaargewonden en lichtgewonden zijn van jaar tot jaar.

be.STAT

Onderstaande starttabel of de hierboven vermelde links tonen slechts een gedeelte van de beschikbare gegevens. Klik op de be.STAT-knop onderaan de tabel of op de links hierboven en ontdek de dynamische functies van be.STAT!

Meer...

Downloadbare bestanden

» [NIS-codes](#)

Aantal dode, zwaargewonde, lichtgewonde en ongedeerde slachtoffers van verkeersongevallen, voor België en de gewesten, 1995, 2000, 2005, 2007-2011

	Datum								
	1995	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	
Administratieve geografie									
Vlaams Gewest	Aantal doden 30 dagen	771	871	566	528	495	479	437	430
	Aantal zwaargewonden	7.873	6.333	4.457	4.506	4.418	4.269	3.879	4.182
	Aantal lichtgewonden	36.626	39.086	36.879	37.574	36.654	34.927	34.137	35.911
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Aantal doden 30 dagen	45	44	28	31	35	30	31	25
	Aantal zwaargewonden	271	195	289	243	222	195	229	239
	Aantal lichtgewonden	3.279	3.382	4.700	4.852	4.795	4.807	4.477	4.515
Waals Gewest	Aantal doden 30 dagen	633	555	495	512	414	434	373	403
	Aantal zwaargewonden	4.573	3.318	2.526	2.249	2.142	2.184	1.873	1.742
	Aantal lichtgewonden	17.683	15.646	16.535	16.421	16.205	16.339	15.766	16.212
BELGIE	Aantal doden 30 dagen	1.449	1.470	1.089	1.071	944	943	841	858
	Aantal zwaargewonden	12.717	9.846	7.272	6.997	6.782	6.647	5.982	6.163
	Aantal lichtgewonden	57.588	58.114	58.114	58.847	57.654	56.073	54.381	56.638

be.STAT

Indien u meer details wilt of zelf variabelen wenst te selecteren, klik dan op het be.STAT icoontje

(Statbel, 2013)

Internetonderzoek statistieken

1. Ga naar **www.bivv.be**

2. Klik op 'onderzoeken en statistieken'

3. Klik op 'verkeersongevalstatistieken'

4. Klik op 'statistische analyse van verkeersongevallen 2010 in België'

5. Zoek 'ongevallenstatistieken in één oogopslag' (tabel 1)

Hoeveel doden waren er dat binnen de 30 dagen gestorven zijn in Limburg in 2010?

Hoeveel doden waren er dat binnen de 30 dagen gestorven zijn in het Vlaams gewest in 2010?

Hoeveel doden waren er dat binnen de 30 dagen gestorven zijn in de bebouwde kom in 2010?

Hoeveel mannelijke doden waren er dat binnen de 30 dagen gestorven zijn in 2010?

Hoeveel vrouwelijke doden waren er dat binnen de 30 dagen gestorven zijn in 2010?

Hoeveel doden waren er dat binnen de 30 dagen gestorven zijn binnen de leeftijd van 0 tot 17 jaar in 2010?

Hoeveel doden waren er dat binnen de 30 dagen gestorven zijn met de fiets in 2010?

Hoeveel doden waren er dat binnen de 30 dagen gestorven zijn met de bus in 2010?

Hoeveel doden waren er dat binnen de 30 dagen gestorven zijn met een personenwagen in 2010?

6. Zoek 'evolutie van het aantal doden 30 dagen tussen 2000 en 2010' (figuur 2)

Doorstreep wat niet past:

Hoe is het aantal doden dat binnen de 30 dagen gestorven is geëvolueerd?
constant – stijgend – dalend

7. Zoek 'prognose van het aantal Belgische verkeersdoden in de jaren 2012 tot en met 2020' (tabel 5)

Doorstreep wat niet past:

Hoe is het aantal Belgische verkeersdoden geëvolueerd in de jaren 2012 tot en met 2020 volgens de prognose? constant – stijgend – dalend

Hoeveel verkeersdoden zullen er in het jaar 2013 zijn volgens de prognose?

Hoeveel verkeersdoden zullen er in het jaar 2016 zijn volgens de prognose?

Hoeveel verkeersdoden zullen er in het jaar 2020 zijn volgens de prognose?

8. Zoek 'Doden 30 dagen, doden 30 dagen per miljoen inwoners, doden 30 dagen per miljard reizigerskilometers in Europa – 2010' (tabel 10)

Hoeveel doden waren er dat binnen de 30 dagen gestorven zijn in Nederland in 2010?

Hoeveel doden waren er dat binnen de 30 dagen gestorven zijn in Duitsland in 2010?

Hoeveel doden waren er dat binnen de 30 dagen gestorven zijn in Italië in 2010?

Hoeveel doden waren er dat binnen de 30 dagen gestorven zijn in Frankrijk in 2010?

9. Zoek 'Kerncijfers per maand – 2010' (tabel 11)

Hoeveel doden waren er dat binnen de 30 dagen gestorven zijn in februari in 2010?

Hoeveel doden waren er dat binnen de 30 dagen gestorven zijn in april in 2010?

Hoeveel doden waren er dat binnen de 30 dagen gestorven zijn in augustus in 2010?

Hoeveel doden waren er dat binnen de 30 dagen gestorven zijn in september in 2010?

10. Zoek 'Weersomstandigheden en de staat van het wegdek – 2001-2010' (figuur 33)

In welke weersomstandigheden en de staat van het wegdek zijn er van 2001 tot 2010 de meeste verkeersongevallen gebeurd?

In welke weersomstandigheden en de staat van het wegdek zijn er van 2001 tot 2010 de minste verkeersongevallen gebeurd?

(BIVV, 2013)

4. Toon Eerdekens – afvalkunstenaar

<http://www.youtube.com/watch?v=YueqGrRycUo>

(Youtube, 2013)

Onze rivieren en stromen zijn op 20 jaar tijd veranderd in afvoerkanalen voor allerlei soorten plastic. Toon Eerdekens is afvalkunstenaar en strijd om deze plastic-catastrofe zichtbaar te maken. Door guerrilla-kunst langs wegen en op publieke plaatsen maakt Toon het afval letterlijk zichtbaar en nagelt hij het aan de schandpaal. Zijn kunst is opvallend en soms shockerend, maar dat is niets vergeleken bij de shockerende plastic-tsunami die we met z'n allen negeren.

Naast kunst zet Toon ook andere middelen in: hij schrijft lezersbrieven en maakt video's die te zien zijn op wettv, youtube, zijn blog en facebook. Hij organiseert éénmansprotestmanifestaties, petitieën en plant onderwijsacties. Hij legde al klachten neer tegen 'carnavals-sluistorten' en overweegt op dit moment juridische procedures tegen bijvoorbeeld 'officieel vuurwerk-plastic'. Alles om zoveel mogelijk mensen bewust te maken van het probleem en de politiek en industrie wakker te schudden.

(ministerie van ideeën, 2013)

(ministerie van ideeën, 2013)

Uitstap vuilnisbelt – speelplaats – straat – openbare plaatsen

Nu ga je zelf aan de slag! Je gaat zelf een bermmonument creëren en dit op dezelfde manier als Toon Eerdeken.

1. Afval zoeken op vuilnisbelt, speelplaats, straat, of openbare plaatsen in de buurt:
Je zal verspreiden hoeveel afval er op de speelplaats, op straat en op openbare plaatsen te vinden zijn. Daar zullen de jongeren vast van opkijken. De bedoeling is dat de jongeren bij het terugkeren naar de klas, zelf een bermmonument gaan creëren met afval. De selectie van het afval moet daaraan zijn afgestemd.
2. Terug naar de klas:
De leerkracht kan materialen voorzien zoals: scharen, lijm, papier, karton... De leerlingen gaan nu zelf aan de slag. Er is geen voorbeeld nodig, zo kunnen de leerlingen hun creativiteit de vrije loop laten gaan als afvalkunstenaar. Niet al het afval moet gebruikt worden. Het overgebleven afval kan samen gesorteerd worden in de afvalcontainers op school. Zo leren de leerlingen in één weg afval sorteren.
3. Tentoonstelling:
Nadat de leerlingen hun bermmonument van afval klaar is, kunnen ze dit aan hun medeleerlingen, school of ouders presenteren. Dit kan op verschillende manieren aangepakt worden van een kleine presentatie tot een grote presentatie.

Dit kan ook onvoorbereid: De leerkracht kan kaartjes uitdelen waar verschillende emoties op staan. De leerlingen moeten dan aan de hand van deze emoties uitleggen waarom ze dit kunstwerk gemaakt hebben en hoe ze zich hierbij voelden.

Zou je zelf een bermmonument plaatsen, waarom?

.....
.....
.....

Zou je bermmonument er hetzelfde uitzien als je net gemaakt hebt, waarom?

.....
.....
.....

5. Uitstap naar een (belangrijk/groot) bermmonument

(het bermmonument aan Pukkelpop, school in Lommel..., zie ook lijst 'bermmonumenten in Limburg')

Op voorhand worden er afspraken gemaakt:

- wegens respect voor het slachtoffer en familie zijn wij rustig en stil in de buurt van het bermmonument
- we gaan respectvol om met de feiten die zich hier hebben afgespeeld
- het bermmonument wordt niet aangeraakt

Op het einde van dit bezoek kan er, indien mogelijk, door de leerlingen een bloemstukje gemaakt worden met gebruik van de natuur als teken van eerbetoon.

Wat men ook kan doen is even tot bezinning komen en dat door allemaal even apart te gaan zitten met pen en papier. Hier mogen de leerlingen hun gevoelens bij het bermmonument neerpennen en deze worden dan achtergelaten bij het bermmonument zodat de oprichter van het bermmonument weet hoe voorbijgangers zich hierbij voelen.

6. Interview met een oprichter van een bermmonument

Hoeveel vragen zou je stellen? Waarom?

.....

.....

.....

Welke vragen zou je stellen? Waarom?

.....

.....

.....

Voor een goede interview is voorbereiding erg belangrijk. Zorg ervoor dat je weet wie je voor je krijgt en waarom je het interview doet, waar wil je het interview voor gebruiken en welke resultaten wil je uit het vraaggelgesprek halen. Schrijf deze punten op en maak een mooie selectie van vragen. Met deze basis kan je vervolgens het gesprek in gaan.

Schrijf een aantal vragen neer en maak een selectie.

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting practice. There are no margins, text, or other markings on the page.

Spreker - oprichter van een bermmonument

Er komt een spreker langs die zelf een oprichter is van een bermmonument. Zij/hij stelt zich voor en vertelt over zijn/haar ervaringen als oprichter van een bermmonument of met het verliezen van een dierbare in het verkeer.

De leerlingen hebben vragen opgesteld voor een interview met de spreker en mogen elk 1 vraag stellen. Als er meer tijd over is, mogen de leerlingen meer vragen stellen.

Het is niet altijd even gemakkelijk voor oprichters van bermmonumenten om te komen spreken over hun gevoelens en ervaringen. Misschien is er wel iemand van de leerlingen of collega's die iemand kennen dat (ooit) een bermmonument heeft geplaatst en dus een dierbare heeft verloren in het verkeer.

Je kan ook altijd het OVK (Ouders van Verongelukte Kinderen is een nationale lotgenotenvereniging van families van jonge verkeersslachtoffers) contacteren. Zij hebben een grote lijst van oprichters van SAVE-borden en zij kennen mensen die zich hiervoor geroepen voelen. De communicatie tussen het OVK en de oprichters van SAVE-borden verloopt vlotter.

→website: www.ovk.be

→e-mailadres: ellen.ruys@ovk.be

7. Sleutel

Bermmonumenten

'Bermmonumenten' is een woord dat niet vaak voorkomt. Jullie zullen vast raar opkijken bij dit woord en niet weten wat het precies betekent. Daarom gaan wij eerst en vooral zoeken wat het betekent voor wij hier verder op ingaan.

We zullen het woord eerst eens ontleden:

'berm – monument(en)'

Berm =

Graskant langs weg op spoorbaan, wegberm, onverharde kant van een weg

Monument=

Gedenkteken, opgericht ter herinnering aan een historische persoon of gebeurtenis.

Lees aandachtig de volgende tekst. Misschien kan je bij deze tekst je wat meer inbeelden wat bermmonumenten zijn en zo de betekenis ervan achterhalen.

Rouwmo(nu)menten in de publieke ruimte

Herfst en winter herinneren ons aan dood en vergankelijkheid. Begin november geven we jaarlijks rendez-vous aan dierbaren die er niet meer zijn. Het rituele bezoek aan de begraafplaats als de geïsoleerde, ook letterlijk buiten het centrum van de dagelijkse aandacht gesitueerde ruimte van de doden past bij onze sterk gewijzigde omgang met het sterven en de dood.

Zelfstandig onderzoeker Tony Oost observeert een verdwijnen en weren van de dood uit het dagelijkse leven: "De eerste dode die ik zag was Nonkel Fiel in 1957, een oom van mijn vader. Ik was toen tien. Hij lag opgebaard op een schragentafel in een ruimte die vroeger magazijn was in het huis van mijn grootmoeder langs vaderszijde. Bij haar had hij als alleenstaande de laatste jaren van zijn leven doorgebracht. Iedereen uit de buurt kwam hem groeten. Toen mijn grootmoeder langs moederszijde in 1966 thuis stierf, werd ze opgebaard in de 'vorste kamer' van haar huis. In die rouwkamer waren de muren behangen met zwarte doeken, net zoals de voorgevel waar ook een lantaarn hing. Zo zag elke voorbijganger dat er daar iemand was gestorven. In mijn jeugd luidden de klokken bij een overlijden in het dorp. Aan de klank hoorden we of het een man of een vrouw was. En iedereen in het dorp wist voor wie de klok luidde, want iedereen wist voor wie het einde nakend was. Mijn vader stierf in het ziekenhuis in 1996, alleen in een kamer waar hij aan het ademhalingsapparaat lag. Mijn moeder overleed in 2002 in haar kamer van het woonzorgcentrum waar ze al enkele jaren verbleef. In minder dan vijftig jaar van mijn leven is de dood uit het gezicht verdwenen."

Tegelijk zijn graven niet meer de enige *lieux de mémoire* die we voor overledenen inrichten. Het rouwproces – met name na een plots en dramatisch overlijden van jonge mensen – krijgt vandaag ook een heel publieke en soms collectieve dimensie. In de hermen van onze wegen staan gedenktekens op de plaats waar iemand in het verkeer het leven liet: bermmonumenten. Sommige zeer bescheiden, andere kleurrijk. Heel kort na het ongeval worden soms de

eerste bloemen door familie of vrienden neergelegd. Later komt in de meeste gevallen een meer blijvend gedenkteken: een kruis, een gedenksteen, een altijd groenblijvende plant. Naar aanleiding van het busongeval in Sierre op 13 maart 2012 ontstond een zee van bloemen, knuffels, kaarten, teksten, tekeningen, foto's aan beide schoolpoorten waar 22 kinderen nooit meer doorheen zouden stappen. Nochtans waren ze in Zwitserland overleden, maar honderden landgenoten toonden hun medeleven aan hun gemeenschappelijke plek: de school. Een goede maand later werd alles om hygiënische redenen opgeruimd. De door velen, geschokt door het drama en meelevend in de rouw, gedeponeerde honderden knuffels en andere niet vergankelijke voorwerpen bij het kinderdagverblijf Fabeltjesland te Sint-Gillis-Dendermonde blijven drie jaar na de moorden nog steeds ter plekke bewaard.

De motieven voor dit rouwen en herdenken in de publieke ruimte, de vormen die het aanneemt en de rituelen die ermee gepaard gaan, komen in deze editie van Dubbelspel aan bod. In Vlaanderen observeert en analyseert Tony Oost sinds enkele jaren het sterk groeiende verschijnsel van private rouwmonumenten in de publieke

ruimte. Ook aan de vakgroep Culturele Geografie (Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen) van de Rijksuniversiteit Groningen wordt al enkele jaren onderzoek verricht naar bermmonumenten. Mirjam Klaassens promoveerde een jaar geleden met een doctoraal proefschrift over de geografie van dood en rouw in Nederland. Samen met haar vakgroepcollega Peter Groote zet zij in de tweede bijdrage de belangrijkste bevindingen op een rij.

(Faro tijdschrift over cultureel erfgoed)

Markeer de zinnen waarbij de betekenis van een bermmonument duidelijk wordt.

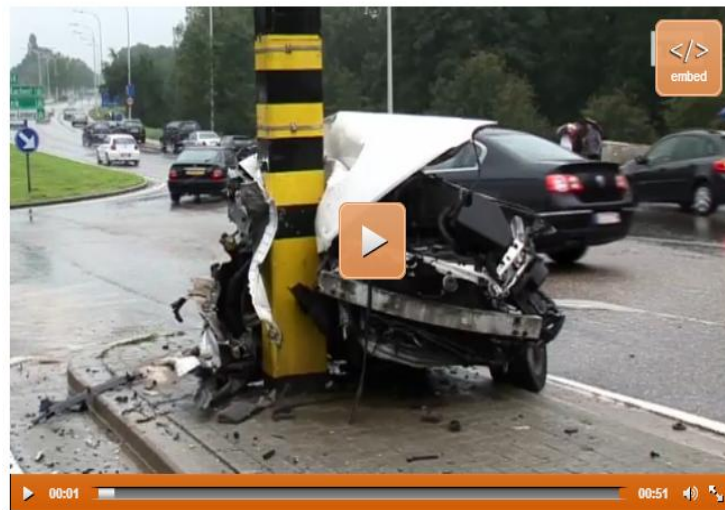
Maak een beschrijving of definitie van een bermmonument aan de hand van de aanduidingen in de tekst.

Definitie bermmonument, volgens jou:

Eigen mening

Bekijk het onderstaand filmpje:

<http://www.tvl.be/nl/2010-09-12/zwaar-ongeval-grote-baan-zonhoven/#.UaNOMdI9Mo1>

(TVL, 2009)

Welke gebeurtenis wordt in dit filmpje beschreven?

Bij een ongeval op de Grote Baan in Zonhoven is vanmiddag een jongeman van 21 jaar om het leven gekomen. Drie andere inzittenden werden in kritieke toestand naar het ziekenhuis overgebracht. Zij zijn niet in levensgevaar. Het ongeval gebeurde toen een wagen begon te slippen door het natte wegdek. De auto reed tegen een verkeerslicht.

Zou de familie van het slachtoffer een bermmonument geplaatst hebben na deze gebeurtenis? (omcirkel wat past)

Ja / Nee **Eigen mening**

Om welke redenen heeft men een bermmonument geplaatst? / Om welke redenen heeft men geen bermmonument geplaatst?

Som 3 redenen op:

Eigen mening

.....

.....

.....

Uit de krant

Lees aandachtig de krantenartikels en noteer in onderstaand overzicht de gevraagde gegevens.

Artikel nr.	1	2	3	4	5	6
Krant	De Morgen	Het Nieuwsblad	Gazet van Antwerpen	Het Belang van Limburg	De Morgen	Het Laatste Nieuws
Plaats	Moeskroen	Oudegem/Waasmunster	Mol	Turkije	Klaverblad Lummen	Antwerpse ring
Aantal doden	4	1	0	10	1	0
Aantal gewonden	2	4	2	7	0	2
Leeftijd	Doden: 21 jaar, 30 jaar, 22 jaar en 19 jaar Gewonden: 29 jaar en 18 jaar	Dode: 21 jaar Gewonden: 24 jaar, 23 jaar, 19 jaar, 23 jaar	27 jaar en 21 jaar	?	22 jaar	?
Oorzaak ongeluk	Inhaalmanoeuvre met de auto	Auto week plots uit	remmanoeuvre	Minibus en vrachtwagen klapten op elkaar	Slachtoffer wou automobilist uit wrak bevrijden	?
Welk bermmonument zou er na deze gebeurtenis geplaatst zijn? Een gedenkteken of een SAVE-bord? Waarom?	SAVE-bord: 21-, 22- en 19-jarige (onder 26 jaar) Gedenkteken: 30-jarige	SAVE-bord (onder 26 jaar)	SAVE-bord: 21-jarige (onder 26 jaar) Gedenkteken: 27-jarige	Gedenkteken (veel doden)	SAVE-bord: 22-jarige	Geen, er zijn geen doden.

Internetonderzoek statistieken

1. Ga naar **www.bivv.be**

2. Klik op 'onderzoeken en statistieken'

3. Klik op 'verkeersongevalstatistieken'

4. Klik op 'statische analyse van verkeersongevallen 2010 in België'

5. Zoek 'ongevallenstatistieken in één oogopslag' (tabel 1)

Hoeveel doden waren er dat binnen de 30 dagen gestorven zijn in Limburg in 2010?	84
Hoeveel doden waren er dat binnen de 30 dagen gestorven zijn in het Vlaams gewest in 2010?	436
Hoeveel doden waren er dat binnen de 30 dagen gestorven zijn in de bebouwde kom in 2010?	246
Hoeveel mannelijke doden waren er dat binnen de 30 dagen gestorven zijn in 2010?	629
Hoeveel vrouwelijke doden waren er dat binnen de 30 dagen gestorven zijn in 2010?	203
Hoeveel doden waren er dat binnen de 30 dagen gestorven zijn binnen de leeftijd van 0 tot 17 jaar in 2010?	44
Hoeveel doden waren er dat binnen de 30 dagen gestorven zijn met de fiets in 2010?	70
Hoeveel doden waren er dat binnen de 30 dagen gestorven zijn met de bus in 2010?	9
Hoeveel doden waren er dat binnen de 30 dagen gestorven zijn met een personenwagen in 2010?	444

6. Zoek 'evolutie van het aantal doden 30 dagen tussen 2000 en 2010' (figuur 2)

Doorstreep wat niet past:

Hoe is het aantal doden dat binnen de 30 dagen gestorven is geëvolueerd?

~~constant~~ — ~~stijgend~~ — **dalend**

7. Zoek 'prognose van het aantal Belgische verkeersdoden in de jaren 2012 tot en met 2020' (tabel 5)

Doorstreep wat niet past:

Hoe is het aantal Belgische verkeersdoden geëvolueerd in de jaren 2012 tot en met 2020 volgens de prognose? ~~constant~~ — ~~stijgend~~ — **dalend**

Hoeveel verkeersdoden zullen er in het jaar 2013 zijn volgens de prognose?	774
Hoeveel verkeersdoden zullen er in het jaar 2016 zijn volgens de prognose?	667
Hoeveel verkeersdoden zullen er in het jaar 2020 zijn volgens de prognose?	548

8. Zoek 'Doden 30 dagen, doden 30 dagen per miljoen inwoners, doden 30 dagen per miljard reizigerskilometers in Europa – 2010' (tabel 10)

Hoeveel doden waren er dat binnen de 30 dagen gestorven zijn in Nederland in 2010?	537
Hoeveel doden waren er dat binnen de 30 dagen gestorven zijn in Duitsland in 2010?	3648
Hoeveel doden waren er dat binnen de 30 dagen gestorven zijn in Italië in 2010?	4090
Hoeveel doden waren er dat binnen de 30 dagen gestorven zijn in Frankrijk in 2010?	3992

9. Zoek 'Kerncijfers per maand – 2010' (tabel 11)

Hoeveel doden waren er dat binnen de 30 dagen gestorven zijn in februari in 2010?	61
Hoeveel doden waren er dat binnen de 30 dagen gestorven zijn in april in 2010?	83
Hoeveel doden waren er dat binnen de 30 dagen gestorven zijn in augustus in 2010?	72
Hoeveel doden waren er dat binnen de 30 dagen gestorven zijn in september in 2010?	76

10. Zoek 'Weersomstandigheden en de staat van het wegdek – 2001-2010' (figuur 33)

In welke weersomstandigheden en de staat van het wegdek zijn er van 2001 tot 2010 de meeste verkeersongevallen gebeurd? **normaal weer, propere en droge weg**

In welke weersomstandigheden en de staat van het wegdek zijn er van 2001 tot 2010 de minste verkeersongevallen gebeurd? **mist**

(BIVV, 2013)

8. Bibliografie didactisch pakket

Levensgevaar na weekendongeval. . (2007, februari 7). *Gazet van Antwerpen* .

Rouwmo(nu)menten in de publieke ruimte. (jaargang 5 nummer 3). *Faro tijdschrift over cultureel erfgoed* , pp. 86-98.

(2009). Opgeroepen op mei 9, 2013, van TVL: www.tvl.be/nl/2010-09-12/zwaar-ongeval-grote-baan-zonhoven/#.UaNOMdI9Mo1

(2013). Opgeroepen op november 9, 2012, van Wikipedia:
<http://nl.wikipedia.org/wiki/Bermmonument>

(2013). Opgeroepen op maart 16, 2013, van Statbel:
www.statbel.fgov.be/nl/statistieken/webinterface/beSTAT_home/

(2013). Opgeroepen op mei 10, 2013, van BIVV: www.bivv.be

(2013). Opgeroepen op mei 9, 2013, van Youtube: www.youtube.com/watch?v=YueqGrRycUo

(2013). Opgeroepen op mei 9, 2013, van ministerie van ideeën: www.ministerievanideeen.be

Baeten, K., & Macaluso, N. (sd).

OVK. (sd). Ouders van Verongelukte Kinderen, nationale lotgenotenvereniging van families van jonge verkeersslachtoffers.

Vrienden, f. e. (sd).

8. Bibliografie bachelorproef

- Levensgevaar na weekendongeval. . (2007, februari 7). *Gazet van Antwerpen* .
- Rouwmo(nu)menten in de publieke ruimte. (jaargang 5 nummer 3). *Faro tijdschrift over cultureel erfgoed* , pp. 86-98.
- 'Bermmonumenten in Antwerpen, een aanzet. (2009). *Volkskunde, jaarboek 1* , pp. 33-76.
- (2009). Opgeroepen op mei 9, 2013, van TVL: www.tvl.be/nl/2010-09-12/zwaar-ongeval-grote-baan-zonhoven/#.UaNOMdI9Mo1
- (2013). Opgeroepen op november 9, 2012, van Wikipedia: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Bermmonument>
- (2013). Opgeroepen op maart 16, 2013, van Statbel: www.statbel.fgov.be/nl/statistieken/webinterface/beSTAT_home/
- (2013). Opgeroepen op mei 10, 2013, van BIVV: www.bivv.be
- (2013). Opgeroepen op mei 9, 2013, van Youtube: www.youtube.com/watch?v=YueqGrRycUo
- (2013). Opgeroepen op mei 9, 2013, van ministerie van ideeën: www.ministerievanideeen.be
- Baeten, K., & Macaluso, N. (sd).
- Bermmonumenten in Antwerpen, een aanzet. (2009). *Volkskunde, jaarboek 1* , pp. 33-76.
- Bermrouw: het verhaal achter de herdenkingstekens langs de kant van de weg. (2012). *Goed Gevoel* , pp. 95-99.
- Dhoore, M. (sd). Schepen van ruimtelijke ordening, woonbeleid, grondzaken, mobiliteit en stadsontwikkeling stad Genk.
- Engels, J. (sd). Afdeling Ruimtelijke Ordening en Woonbeleid stad Genk.
- Groote, P., & Klaassens, M. (2012). Bermmonumenten als persoonlijk erfgoed in de publieke ruimte. *Faro*, 5(3), 93-98. *Faro 5(3)* , pp. 93-98.
- Groote, P., & Klaassens, M. (2011). Bermmonumenten in Nederland. *Geografie* 20(3), 38-40. *Geografie 20(3)* , pp. 38-40.
- Groote, P., & Klaassens, M. (2011). Betekenissen van plekken van de dood.
- Groote, P., Klaassens, M., & Huigen, P. (2008). Bermmonumenten: Plekken om naar te kijken.
- Klaassens, M. (2011). *Final places*.
- Klaassens, M. (2008). Is rouw in de berm op zijn plek? . *Rooilijn* 41(6) , pp. 432-437.
- Klaassens, M. (sd). Onderzoeker bermmonumenten.

Madeleine, m. v. (sd). (N. Macaluso, Interviewer)

Mulder, J. (2011). Bermrouw en bermmonumenten. *Traditie* , pp. 44-49.

Oost, T. (sd). Onderzoeker bermmonumenten.

OVK. (sd). Ouders van Verongelukte Kinderen, nationale lotgenotenvereniging van families van jonge verkeersslachtoffers.

Reulens, K. (sd). erfgoedcoördinator stad Genk.

Stengs, I. (2012). Gedenken op de plek des onheils: bermmonumenten als materiële uitdrukking van veranderende rouwcultuur. *Volkskunde* , pp. 263-281.

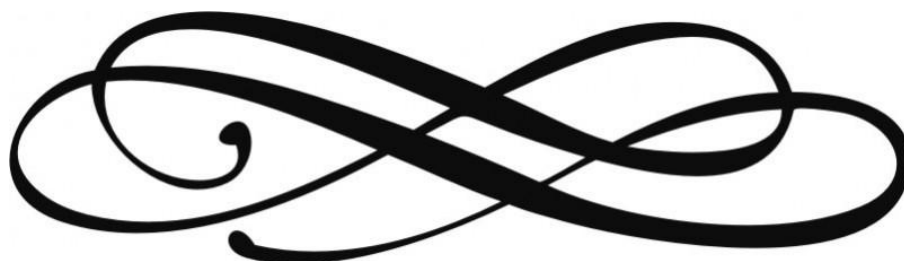
Vanden Abbeele, C. (2004). *Er zijn voor jou: omgaan met jonge mensen die rouwen*. Lannoo.

Venbrux, E., Heessels, M., & Bolt, S. (2008). *Rituele creativiteit*.

vrienden, f. e. (sd). (N. Macaluso, Interviewer)

Vrienden, f. e. (sd).

Willy en Suzy, o. v. (sd). (N. Macaluso, Interviewer)

Graag wil ik iedereen bedanken die mij geholpen en/of gesteund heeft om dit eindwerk tot een goed einde te brengen:

Tobias Frenssen, Luk Indesteege, Tony Oost, Mirjam Klaassens, Karel Baeten, het OVK, mama van Davy: Madeleine, ouders van Rob: Willy en Suzy, vrienden, familie en sympathisanten.

